

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

**A fiatalok személyek által elkövetett jogsértések
visszaszorításának lehetőségei a középiskolai oktatás keretein
belül**

Jelige:

„Ha tudtam volna mit követek el, nem teszem meg”

Pályamunka lezárásának időpontja: 2022 év. szeptember hónap

2023.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
II. Szakirodalmi áttekintés	5
II. 1. A fiatalkorú személy fogalma.....	5
II. 2. A szabálysértés és a bűncselekmény fogalmának áttekintése	6
II. 3. A fiatalkorúak által elkövetett jogsértések rendszerszemléletű vizsgálata.....	7
II. 3. 1. Az oda vezető út	7
II. 3. 2. Útközben	11
II. 3. 3. Az út végén, útelágazások	16
III. Helyzetkép	17
III. 1. Fiatalkorú bűnelkövetők Magyarországon	17
III. 1. 1. A fiatalkorúak által elkövetett szabálysértések.....	17
III. 1. 2. A fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények.....	19
III. 2. Prevenció és bűnmegelőzés a jelenlegi oktatási rendszerben	22
III. 2. 1. Az iskola szerepe és prevenciósz tevékenysége	22
III. 2. 2. Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia.....	24
IV. Kutatás a bűnmegelőzésről	25
IV. 1. Kérdésfelvetések, hipotézisek	25
IV. 2. Kutatási minta és módszer.....	27
IV. 3. A kutatás eredményeinek bemutatása	28
IV. 3. 1. A szabálysértés és a bűncselekmény fogalmával, azok konkrét megnevezésével kapcsolatos válaszok értékelése	28
IV. 3. 2. Feleletválasztós kérdésekre adott válaszok értékelése	30
IV. 3. 3. Jogsértések elkövetésére vonatkozó kérdésekre érkezett válaszok összefoglalása	31
IV. 3. 4. Prevencióra irányuló kérdésekre adott válaszok összegzése.....	32
V. Egy oktatási segédanyag víziója	33
VI. Összegzés.....	40
VII. Felhasznált irodalom	43
VIII. Mellékletek	45

I. Bevezetés

A jog fogalmának meghatározása a jogtudomány mindig visszatérő és végtelen témája, amellyel összefüggésben minden korban új meghatározások keletkeznek. Publius Juventus Celsus római jogász közismert megfogalmazása szerint „*ius est ars boni et aequi*”, vagyis: „*a jog a jóság és a méltányosság művészete*”.¹ Napjainkban a jog gyakorlati alkalmazására alkalmas definíciója szerint azt mondhatjuk, hogy a jog a személyek (jogalanyok) viselkedésére vonatkozó, az állam által alkotott, de legalább az állam által elismert és az állam által végső soron kikényszerített, kötelező magatartási szabályok összességeként határozható meg.²

De mi történik akkor, ha egy tizenéves, aki szabálysértést vagy bűncselekményt követ el valójában nincs is tisztában a tettei következményeivel? Ki segít neki és kitől kérhet segítséget? Milyen szocializációs és megelőző szerepe van az iskolának? Dolgozatomban ezekre a kérdésekre is keresem a választ, valamint a témaválasztásommal és a munkámmal szeretném felhívni a figyelmet a jogi ismeretek és jogtudatosság erősítésnek fontosságára.

Tudományos dolgozatom a fiatalok személyek által elkövetett jogsértések visszaszorításának lehetőségeivel foglalkozik a középiskolai oktatás keretein belül. A dolgozat témájának kiválasztásakor a fő motivációt a rendőri hivatásom nyújtotta, mivel 11 éve dolgozom közrendvédelmi szakterületen és eddigi pályafutásom ideje alatt számos esetben kellett intézkedés alá vonnom fiatalokat szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése miatt. A Központi Statisztikai Hivatal 2020. és 2021. évi adatai szerint 2020. és 2021. évben is több mint 9 000 18. életévét még be nem töltött személyt vettek nyilvántartásba, mint bűnelkövetőt, amelyből mindkét évben több mint 1 700 személy még 14 év alatti volt.³ Tehát egy olyan aktuális problémával állunk szemben, amellyel nagyon fontosnak tartom, hogy foglalkozzunk és minél hatékonyabb prevenciós lépéseket tegyünk a fiatalok bűnelkövetők számának csökkentése érdekében. Véleményem szerint határozott lépések szükségesek a fiatalok személyek jogtudatosságának növelése érdekében.

Az intézkedések során sajnálattal tapasztaltam, hogy a jogsértő fiatalok személyek jelentős része nincs tisztában az általa elkövetett jogsértések következményeivel. Álláspontom szerint az iskola, mint a gyermek életét másodlagos szocializációs térként meghatározó közeg

¹ Digestorum 1.1.1 pro, idézi Varga Zs. András (2017): A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai. Dialóg Campus, Budapest 132. o.

² Varga Zs. András (2017): A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai. Dialóg Campus, Budapest, 132. o.

³ Központi Statisztikai Hivatal, Igazságszolgáltatás témakör URL: https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0009.html Utolsó letöltés dátuma: 2022.08.05.

valamilyen irányba vélhetően alakítani fogja a diákok attitűdjeit. Nem feledkezhetünk meg az iskolában dolgozó pedagógusokról és segítő szakemberekről sem, akik ugyancsak értékközvetítő személyként állnak a diákok előtt. Ezt is szem előtt tartva vélem elengedhetetlennek, hogy olyan ismereteket és mintát közvetítsenek az intézményben tanuló diákok számára, amely hozzájárul a minél jogtudatosabb élet kialakításához.

Célom, hogy a dolgozatomban részletekbe menően feltárjam a 14-18 éves korosztály fiatalok bünelkövetésekkel kapcsolatos ismereteit, és az esetleges hiányosságok eredményeként fellépő problémákat. Meggyőződésem, hogy a középiskolai oktatás keretein belül megvalósuló a szabálysértésekről és bűncselekményekről, illetve azok jogkövetkezményeiről történő rendszeres oktatás és információátadás, jelentősen hozzájárulna a fiatalok által elkövetett jogsértések számának visszaszorításához.

Úgy gondolom, hogy az iskolákban egyre sűrűbben megjelenő prevenciós tevékenységek hasznosnak bizonyultak, azonban ezen az előadások csak időszakosan vannak jelen a diákok életében. Szükségszerűnek látom, hogy a diákok rendszeresen részesülhessenek olyan jellegű oktatásban és legyen lehetőségük minél szélesebb körű ismeretek elsajátítására, amelyeknek keretein belül részletesebb ismeretekre tehetnek szert az általuk leggyakrabban elkövetett jogsértésekről, illetve azok következményeiről. Ennek a középiskolai oktatás keretei között történő megvalósítása érdekében a kutatásom eredményeinek ismertetését követően egy olyan interaktív, a diákok számára is könnyen érhető bűnmegelőzési segédanyag elkészítésére teszek javaslatot, amely álláspontom szerint ugyancsak hozzájárulna a fiatalok által elkövetett jogsértések csökkentéséhez.

II. Szakirodalmi áttekintés

II. 1. A fiatalkorú személy fogalma

Mielőtt részletesen foglalkoznánk a fiatalkorúak életkori sajátosságaival, a bűnelkövetéshez vezető összetett folyamatokkal, valamint az általuk elkövetett jogsértésekkel, szükséges tisztáznunk, hogy polgárjogi, büntetőjogi, illetve gyermekvédelmi szempontból kit tekintünk fiatalkorú személynek.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:10. § szerint kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, ugyanakkor az a kiskorú, aki tizennyolcadik életéve előtt házasságot köt, az a házasságkötéssel nagykorúvá válik. Házasságot azonban csak azok a kiskorúak köthetnek, akik a tizenhatodik életévüket már betöltötték, erre tekintettel minden tizenhatodik életévét még be nem töltött személy biztosan kiskorúnak minősül. A Ptk. nem alkalmazza a fiatalkorú személy fogalmát, hanem a kiskorú személyeket életkoruk szerint két csoportra osztja. A két csoport közötti különbséget az határozza meg, hogy jogilag mit tehet meg az adott személy önállóan. A Ptk. cselekvőképtelen kiskorúként definiálja azt a személyt, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be és korlátozottan cselekvőképesnek azt, aki a tizennegyedik életévét betöltötte és nem cselekvőképtelen.

A polgárjogtól eltérően a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) használja a fiatalkorú fogalmát. A Szabs. tv. alkalmazásában a 27. § (1) alapján fiatalkorúnak tekintjük azt a személyt, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem, ugyanakkor a Btk. szerint az a személy tekinthető fiatalkorúnak, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. A Btk-ban szereplő definíció szerint a fiatalkor kezdete a tizenkettedik életév betöltésével kezdődik, azonban a büntethetőségre vonatkozó életkort számos esetben a tizennegyedik életév betöltéséhez köti. Ezen rendelkezés alól kivételt képez, az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)-(3) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak [311. §, ha a 310. § (1)-(3) bekezdése szerint minősül], a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak [312. §, ha a 310. § (1)-(3) bekezdése

szerint minősül], a terrorcselekmény [314. § (1)-(2) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés], és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés], amely esetekben az a személy is büntethető, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A fentiekén túl a fiatalkarú fogalmát a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) is deklarálja. A Gyvt. szerint az a személy tekinthető fiatalkorúnak, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét, a 2013. július 1-jét megelőzően elkövetett bűncselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét, a 2013. június 30-át követően elkövetett bűncselekmény elkövetésekor pedig a tizenkettedik életévét betöltötte, azonban a tizennyolcadik – javítóintézetben történő nevelése esetén a huszonegyedik – életévét még nem töltötte be.

II. 2. A szabálysértés és a bűncselekmény fogalmának áttekintése

A fiatalkorú fogalom különböző törvényi meghatározásainak összehasonlítását követően indokolt továbbá a szabálysértés és a bűncselekmény büntetőjogi értelmezésének bemutatása különös tekintettel arra, hogy a dolgozat kutatási eredményeinek ismertetése során képet kaphatunk arról is, hogy a vizsgálatban résztvevő korosztályba tartozó diákok milyen megállapításokat tettek a vizsgált fogalmakkal összefüggésben.

A szabálysértés törvényi definícióját Szabs. tv. határozza meg, amely szerint a szabálysértés az a Szabs. tv. által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. Továbbá a Szabs. tv. alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértéshez képest súlyosabb jogsértésnek minősül a bűncselekmény, amelynek törvényi meghatározását a Btk.-ban találjuk, amely alapján a bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha Btk. a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre a Btk. büntetés kiszabását rendeli el. Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti. A bűncselekmény büntett vagy vétség lehet. A büntett az a

szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre a Btk. kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el, minden más bűncselekményt vétségként határoz meg.

II. 3. A fiatalok által elkövetett jogsértések rendszerszemléletű vizsgálata

A fiatalok bűnelkövetés összetett folyamatának bemutatásához a rendszerszemléletű megközelítésmódot választottam, amely szakirodalmi áttekintés elkészítéséhez inspirálóan hatott rám Rosta Andrea fiatalok bűnözéssel és annak kriminológiájával és szociológiájával foglalkozó 2014-ben kiadott könyve. Dolgozatomban a fiatalok bűnelkövetés rendszerszemléletű megközelítése alapján a következő rész három egymáshoz is kapcsolódó és egymásra is ható alrészről épül fel, amely magába foglalja a fiatalok bűnözés elkövetéséhez vezető okokat, mint az *oda vezető út*, a folyamatban szerepet játszó és az elkövetővel *útközben* kapcsolatba kerülő közösségeket, intézményeket és a végül azokat az *út végét*, esetleges *útelágazásokat* is jelentő következményeket és jogkövetkezményeket, amelyeket a bűnelkövetés eredményezett.

II. 3. 1. Az oda vezető út

A fiatalok személyek főbb személyiségjegyeinek, életkori sajátosságainak és a közvetlen környezetükhöz kapcsolódó viszonyuk rövid áttekintése elengedhetetlen eleme annak, hogy megértsük, milyen tényezők összessége vezethet ahhoz, hogy egy fiatalok személy bűnelkövetővé váljon. Az oda vezető út célja, hogy bemutassa a serdülőkor lényeges jellemzőit, a család, az iskola, valamint a kortárs csoportok fiatalok személyiségére gyakorolt hatásait.

II. 3. 1. 1. A serdülőkor, mint biológiai és személyiségfejlődési életciklus

A serdülőkor az identitás kialakulásának időszaka. Ebben az időszakban szembesül a fiatal addigi életének legnagyobb változásaival, amelyek mind biológiai, mind szociális, mind intellektuális téren is változást hoznak az életébe.⁴ Robert James Havighurst amerikai oktató, az emberi fejlődés és az öregedés folyamataival foglalkozó szakértő gondolatai alapján az alábbiak szerint kerültek összeállításra azok a kihívások, feladatok, amelyekkel egy serdülőkorban lévő személynek meg kell birkóznia:

⁴ N. Kollár Katalin-Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest. 121-123. o.

- a testkép, valamint a biológiai érés eredményeként végbement biológiai változások elfogadása,
- azonosulás a nemi szerepekkel,
- kortárskapcsolatok,
- érzelmi függetlenedés a szülőktől és más felnőttektől,
- a felnőtt társadalmi szerep kialakítása, pályaválasztás,
- párválasztás,
- felelősségteljes viselkedés,
- ideológiai és morális elköteleződés.⁵

A fenti tényezők, valamint kihívások közül a lelki-pszichológia változásokat szükséges kiemelni tekintettel arra, hogy főként ezen változások okozhatnak komoly problémákat a serdülőkorú személyek személyiségfejlődésén. Buda Béla a serdülőkorban fellépő nehézségek központi okozójaként a szereptanulás közben fellépő akadályokat jelöli meg. Erik H. Erikson elismert fejlődépszichológus szerint is az egységes identitásérzés, vagyis az önazonosság elérésének szükségessége a felnőttkort megelőző utolsó fejlődési krízis. Ennek, az identitásképzés szempontjából kulcsfontosságú krízisnek két kimenetele lehet. A serdülő vagy megoldja a krízist és elér egy megbízható identitásérzést, vagy számos pszichológiai problémával kell szembenéznie további élete során.⁶

II. 3. 1. 2. A családi szocializáció és a család szerepe a fejlődésben

Amikor megszületünk, még nincs tudásunk arra vonatkozóan, hogy milyen az a világ, amelybe beleszülettünk, milyen emberek, miliő és kultúra vesz minket körül. A szocializáció az a folyamat, amelynek során lépcsőzetesen sajátítjuk el azokat az ismereteket, amelyek a későbbiekben biztosítják annak a lehetőségét, hogy sikeresen be tudjunk illeszkedni a társadalomba.⁷

A család az életünk legmeghatározóbb közege, tekintettel arra, hogy ez az a környezet, ahol életünk első időszakában formálódik a személyiségünk, a magunkhoz, valamint a világhoz való viszonyunk. Életünk első éveiben a család tükrén keresztül látjuk a világot és a benne szereplőket. A család egy olyan rendszer, amelynek jellegzetes, egyedi sajátosságai, meghatározott működési mintázatai és egyéni szabályrendszere van. A család mérete, annak

⁵ Uo. 123. o.

⁶ Cole, Michael – Cole, Sheila R. (2006): Fejlődéslélektan, Osiris Kiadó, Budapest. 671. o.

⁷ N. Kollár Katalin-Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest. 366. o.

szerkezete és a benne élő személyek által felvett szerepek és az általuk használt viselkedésformák mind-mind szerepet játszanak a gyermek fejlődésében. Az együtt töltött idő alatt kialakuló minták befolyásolják a családtagok önállóságát, érzelmi viszonyait, szociális kapcsolatait, cselekvési lehetőségeit, az élet egyes területein elengedhetetlen alkalmazkodás képességét, meghatározza a saját magukról, valamint a személyes kapcsolataikról kialakított képüket.⁸

A család a szocializációs szerepén túl további, objektív családi jellemzőkön keresztül is formálja a gyermek személyiségfejlődését. Itt szükséges megemlíteni többek között a család iskolázottságát; foglalkozását; etnikai, vallási és politikai hovatartozását; lakóhelyét; a család életkörülményeit és gazdasági helyzetét. Ezen jellemzők determinálhatják a gyermek társadalmi lehetőségeit továbbá, előnyökhöz juttathatják, vagy éppen hátrányt okozhatnak a gyermek számára.⁹

A rendszerszemléletű megközelítési módot figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy a család problémás, hiányos működése, vagy akár azoknak csak egyetlen eleme is ártalmas változásokat eredményezhet a családban. A fentiekén túl a társadalmi normáktól való eltérés és bűnözés megvalósulásához jelentősen hozzájárulnak a különböző családszerkezetek is, amelyek közül az alábbiakban a leggyakoribbak kerülnek röviden bemutatásra. Ennek kapcsán szükséges említést tenni az úgynevezett szétesett családról, amely egy olyan családszerkezet, amelyből az egyik szülő hiányzik. Az egyszülős családmóddal önmagában még nem feltétlenül okoz bajt, a probléma akkor keletkezik, amikor például a szülő nem alakít ki új párkapcsolatot és a szülő nem képes elengedni a gyermekét, igyekszik magához kötni. Ennek ellentétéként megjelenhet az a következmény is, hogy a szülő elhanyagolja a gyermekét, őt okolja a kialakult helyzetért vagy éppen az elveszített másik szülővel azonosítja.¹⁰ Más esetben a szülő új párkapcsolatot alakít ki, ahol számos esetben előfordul, hogy a gyermek nem tud beilleszkedni az új, úgynevezett mozaikcsaládba. A beilleszkedési nehézségeknek lehet az oka új családtaggal vagy a megmaradt szülővel való folyamatos konfliktus, az új élethelyzet miatt kialakult bizonytalanság, a lakókörnyezet megváltozása, amelyek mind a mozaikcsaládtól való elidegenedéshez vezetnek. A szakirodalomban találkozhatunk továbbá a rejtett szétesettségű család kifejezéssel is, amely családban a szülők együtt maradnak, ugyanakkor nem együtt, hanem egymás mellett élnek. Az ilyen családot főként a folyamatos feszült légkör és az érzelmi

⁸ Uo. 74., 89-90. o.

⁹ Rosta Andrea (2014): A fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája, L'Harmattan Kiadó, Budapest. 196. o.

¹⁰ Rosta Andrea (2014): i. m. 198. o.

kötődések hiánya jellemez, amelyben igen gyakori, hogy a szülők a gyermeket használják fel egymás ellen. A fentieken túl a fiatalkori devianciák hátterében gyakran szélsőséges családi bánásmódok is állhatnak. Tipikus jellemzőként említhetjük a rendszeres fizikai bántalmazást, az igazságtalan bánásmódot, valamint az elutasító és érzelemmentes családi kapcsolatokat.¹¹

Végül mindenképpen említést kell tenni azokról a családokról, ahol a bűnözői magatartás nem ismeretlen a családban és a család egy vagy több tagja visszatérően bűncselekményeket követ el, amely akár a család megélhetését is jelentheti. Ezekben a közösségekben a modellkövetés és a példamutatáson keresztül helytelen szocializációs folyamatokat sajátítanak el a gyermekek, amely egyes esetekben a bűnözői életvitellel történő azonosulást is eredményezheti.¹²

II. 3. 1. 3. A kortárscsoport szocializációs szerepe

Ahogy a kisgyermek és később az iskoláskorú gyermek is halad előre élete során, úgy egyre fontosabb szerepet töltenek be az életében a kortárscsoportok. 10-11 éves kortól azonban a kortárscsoportokhoz való tartozó fontossága még inkább felerősödik. Gyöngyösi Katalin Krisztina az Új pedagógiai szemlében megjelent cikkében úgy fogalmaz, hogy ebben az életkorban a gyermek egyszerre több csoporthoz is tartozik, amelyből a számára legfontosabb kiválasztva úgynevezett referenciacsoportot emel ki a többi csoport közül. A kortárscsoportok fontos összetevői a gyermekek szocializációs folyamatának tekintettel arra, hogy olyan viselkedésformák elsajátítására adnak lehetőséget, amelyek jelentősen hozzájárulnak a személyiség formálásához. Amennyiben a családi szocializáció egy sikeres folyamatként van jelen a gyermek életében, akkor nagy valószínűséggel választ magának olyan referenciacsoportot, amely csoport értékei és alkalmazott viselkedésformái összeillő a család által képviselt értékrenddel és a társas viselkedésmintákkal.¹³

¹¹ Rosta Andrea (2014): i. m. 198. o.

¹² Rosta Andrea (2014): i. m. 202. o.

¹³ Gyöngyösi Katalin Krisztina (2007): Serdülőkorú fiatalok társas beilleszkedése. Új Pedagógiai Szemle, 57. évf. 7-8. sz. 23-44. o.

II. 3. 2. Útközben

Ebben a fejezetben a fiatalkorú bűnelkövetőkkel foglalkozó főbb intézmények kerülnek röviden ismertetésre. Ennek a szakasznak a legfőbb célja az, hogy bemutassa az egyes igazságszolgáltatásban résztvevő intézmények főként fiatalkorú bűnelkövetőkhöz¹⁴ kapcsolódó tevékenységeit.

II. 3. 2. 1. A rendőrség

Egy fiatalkorú bűnelkövető személy az elkövetést követően a legtöbb esetben elsőként a rendőrséggel kerül kapcsolatba, amelynek legjellemzőbb tevékenységei a bűncselekmények felderítése, az elfogás, előállítás, kihallgatás, valamint szabálysértési hatósági jogkör gyakorlása.¹⁵

A szerteágazó, kifejezetten fiatalkorú személyekhez kapcsolódó feladatokhoz tartozik továbbá a rendőrség gyermek- és ifjúságvédő tevékenysége, amelynek keretében kiemelten kezeli a fiatalkorúak sérelmére vagy általuk elkövetett jogsértéseket. Emellett hatósági eljárást indíthat a hatáskörébe tartozó egyes gyermekvédelmi ügyekben, többek között gyermek súlyos elhanyagolása és bántalmazása esetén is. Dönthet ideiglenes hatályú elhelyezésről is abban az esetben, ha gyermek felügyelet nélkül maradna, illetve, ha a közvetlen környezete vagy ő saját magát olyan súlyosan veszélyeztetné, hogy azonnali elhelyezésre szorulna. Lényeges továbbá, hogy helyi szinten iskolai vagy önkormányzati kezdeményezésre bekapcsolódik az iskolából igazolatlanul hiányzó diákok közterületi és éjszakai kijárásának ellenőrzésébe is.¹⁶

Ehhez kapcsolódóan szükséges említést tenni az általános és középiskolák rendjének fenntartásában történő közreműködés rendőrségi végrehajtásáról szóló 23/2012. ORFK utasításról, amely alapján az iskola rendjének fenntartásában a rendőrség közreműködőként vehet részt, amely feladatellátás kizárólag a fenntartó kezdeményezésére történhet. *„A feladat ellátása során az iskolában szolgálatot teljesítő rendőr feladata a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények megelőzése, megszakítása, a szükséges rendőri intézkedések*

¹⁴ Az 1.3.2. pontban szerepeltetett tevékenységek között szerepelnek olyanok is, amelyek nem csak a fiatalkorú személyekre vonatkoznak. Tekintettel azonban arra, hogy a dolgozat a fiatalkorú személyekkel foglalkozik részletesen, ezen részben is a főként fiatalkorú bűnelkövetőkhöz kapcsolódó tevékenységek kerülnek ismertetésre.

¹⁵ Rosta Andrea (2014): i. m. 223. o.

¹⁶ Rosta Andrea (2014): i. m. 223-224. o.

megtétele, valamint az iskola rendjének fenntartása érdekében segítségnyújtás és tanácsadás a fenntartó részére.”¹⁷

A rendőrség rendvédelmi és fegyveres szervezetében is megtalálható a dolgozat szempontjából is meghatározó szerepet betöltő prevenció. A rendőrség a bűnmegelőzés fontosságát a középpontba helyezve nyári táborok szervezésével, iskolai előadások megtartásával és a legkülönbözőbb szóróanyagok fiatalok részére történő gyártásával segíti a fiatalok bűnelkövetők által elkövetett jogsértések számának csökkentését.¹⁸

II. 3. 2. 2. Az ügyészség

Az általános nyomozási, valamint más hatóságok nyomozási felügyelete és a vádképviselő mellett az ügyészség esetében is találhatóak olyan feladatok, amelyek a fiatalokhoz köthetők. Az ügyészi munkában a fiatalok személyekkel való foglalkozás egy külön szakági speciális szakfeladat, amelynek az ellátásához meghatározott időközönként szakmai továbbképzésen szükséges részt vennie a területen dolgozó ügyészeknek.¹⁹

A gyermek- és fiatalok bűnelkövetőkkel összefüggésben ellátott feladatok közé szükséges sorolni továbbá a kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt indított büntetőügyekkel kapcsolatos ügyészi feladatokat, valamint az ügyész törvényességi felügyeleti jogkörét is. A törvényességi felügyeleti jogkör gyakorlása során az ügyész törekszik arra, hogy a fiatalokkal foglalkozó intézmények megfelelő működése biztosított legyen, valamint, hogy a fiatalok személyek jogai ne sérüljenek az eljárások során.²⁰

Lényeges megjegyezni, hogy az ügyész által alkalmazott szankciók illeszkedve a már korábban a fiatalokkal összefüggésben megjelölt célokhoz, a nevelési célzatot szem előtt tartva hozza meg a döntéseit. Intézkedései között találjuk a megrovás, a közérdekű munka, vagy éppen a próbára bocsátás intézményét.²¹

Ugyancsak nevelési célzattal megjelenhetnek a fiatalok személyekkel foglalkozó ügyészek azon döntései is, ahol a fiatalok bűnelkövető személy számára olyan speciális magatartási szabályok betartását vagy egyéb belátási célzatú kötelezettségek teljesítését rendeli el, amelyek jelentős részében figyelembe veszi a pártfogó felügyelő javaslatait.²²

¹⁷ Az általános és középiskolák rendjének fenntartásában történő közreműködés rendőrségi végrehajtásáról szóló 23/2012. OrfK utasítás 5. pont

¹⁸ Rosta Andrea (2014): i. m. 229. o.

¹⁹ Rosta Andrea (2014): i. m. 239. o.

²⁰ Rosta Andrea (2014): i. m. 240. o.

²¹ Rosta Andrea (2014): i. m. 241. o.

²² Rosta Andrea (2014): i. m. 243. o.

II. 3. 2. 3. A bíróság

A fiatalkorú bűnelkövető, már vádlottként jelenik meg a bíróságon, ahol szembesül az általa elkövetett jogsértés következményeivel. A bíró kiemelt feladata, hogy hivatalos keretek között informálja a fiatalkorú bűnelkövetőt arról, hogy miért volt jogszerűtlen a cselekedete, és, hogy magyarázatot adjon arról, hogy miért azt konkrét a büntetést rója ki a fiatalkorú bűnelkövetőre.²³ A már többször említett pedagógiai célzat a bírói munkában is megjelenik, ahol a bírónak is a korábbiakhoz hasonlóan lehetősége van bizonyos magatartási szabályok megállapítására.

II. 3. 2. 4. A javítóintézetek és a büntetés-végrehajtás intézményei

Elérkeztünk az igazságszolgáltatási folyamat utolsó szakaszához, amelyben a rendőrség által a gyanúsítottal szemben lefolytatott nyomozás eredményeként megtörtént terhelten szemben az ügyészség általi vádemelés, a vádlottat elítélte a bíróság és a fiatalkorú bűnelkövető megkezdheti a bűnelkövetés ellentételezéseként rá kiszabott szabadságvesztés-büntetésének letöltését.²⁴

Akár a javítóintézetekről, akár a büntetés-végrehajtás intézményeiről, a fiatalkorúak esetében a fogházzal, vagy éppen a börtönről beszélhetünk, minden esetben kötelező elem a nevelési elv megvalósulása, amely alatt ezen intézmények tekintetében mindenképpen speciális pedagógiai tevékenységeket kell értenünk. A hivatkozott intézmények jelen lévő pedagógiai célzatú munka a rendszer mindennapjaiba kötelezően beépített foglalkozások keresztül jut el az elítélt fiatalkorú személyekhez. Az iskola, szakképzés és munka kapcsán megjelennek a kötelező közösségi foglalkozások, amelyek kiegészülnek a fiatalkorú személyek által választható, de hasznos és kedvelt szabadidős foglalkozásokkal.²⁵ A javító- és büntetés-végrehajtási intézményekben a nevelő munka középpontjában a személyiség átformálása, illetve a bűnelkövetéshez való viszony megváltoztatása áll, amelyet a szakirodalom korrekciós nevelésként definiál. A korrekciós neveléssel összefüggésben szükséges felhívni arra a figyelmet, hogy a kortársak egymásra gyakorolt hatása az elítélt fiatalkorúak tekintetében is lényeges szerepet játszik. Míg az egyik esetben motiválják egymás és ezzel is hozzájárulnak az

²³ Rosta Andrea (2014): i. m. 247. o.

²⁴ Rosta Andrea (2014): i. m. 252. o.

²⁵ Rosta Andrea (2014): i. m. 257. o.

intézeti nevelés céljának eléréséhez, addig a másik esetben egy komoly gátat, visszatartó erőt jelentenek, amely még inkább megnehezíti azt, hogy benti pedagógiai célok megvalósuljanak.²⁶

II. 3. 2. 5. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat

Az eddig bemutatott intézmények közül a Pártfogó Felügyelői Szolgálatnál találkozhatunk leginkább egy olyan támogató közeggel, amelynek célja az ismételt bűnelkövetés rizikójának csökkentése.²⁷

A pártfogó felügyelő által ellátandó feladatok között megtalálható a környezettanulmány elkészítése, amely a fiatalkorú személlyel szemben indított büntetőeljárásban kötelezően beszerzendő bizonyítási eszköz. A fiatalkorú személy elleni büntetőeljárásban és a megelőző pártfogás elrendelése iránti eljárás során készített környezettanulmány részét képezi a kockázatértékelés is, amely a fiatalkorú bűnmegelőzési szempontú veszélyeztetettségének értékelését foglalja magába.²⁸ A környezettanulmány elkészítéséhez a pártfogó felügyelő helyszíni szemlét tart a fiatalkorú lakóhelyén, továbbá meghallgatja a fiatalkorút, annak törvényes képviselőjét. A fentiekén túl amennyiben az ügy szempontjából releváns, úgy feltárja a gyermekvédelmi előzményeket. A környezettanulmány célja, hogy a terheltre vonatkozó életviszonyokat, az életvitelét, a bűncselekményhez való viszonyát elemezze.

A pártfogó felügyelői vélemény tartalmát tekintve hasonló, mint a környezettanulmány azzal a különbséggel, hogy ennek az elkészítése során a pártfogó felügyelő sokkal mélyrehatóbban vizsgálja a fiatalkorú bűnelkövető és az általa elkövetett cselekmény közötti kapcsolatot. Vizsgálata középpontjába az okokat és a jóvátételi szándékot helyezi figyelve arra, hogy a terhelt hogyan viszonyul a tettehez, esetleges áldozatához és mennyire együttműködő az újabb bűnelkövetés elkerülése érdekében.²⁹

Szükséges felhívni a figyelmet a megelőző pártfogás sokrétű, a pártfogó felügyelők és a gyermekvédelmi szakemberek szakmai kompetenciáira épülő gyermekvédelmi intézkedésre, amelynek célja a korai beavatkozás sikerességének növelése. A megelőző pártfogás elrendelése abban az esetben kötelező, ha a pártfogó felügyelő a fiatalkorú bűnmegelőzési szempontú

²⁶ Rosta Andrea (2014): i. m. 258. o.

²⁷ Kormányzati Portál, Igazságügyi Információk – Pártfogó Felügyelői Szolgálat, URL: <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.16.

²⁸ Uo.

²⁹ Rosta Andrea (2014): i. m. 283. o.

veszélyeztetettségét a kockázatértékeléssel kiegészített környezettanulmányban magas fokúra értékeli.³⁰

A pártfogó felügyelő munkájának részét képezi az úgynevezett mediációs tevékenység gyakorlása is. A mediáció célja, hogy a fiatalkorú bűnelkövető és a sértett személyes találkozása során támogassa a már meglévő konfliktusos helyzet feloldását, valamint annak az elősegítése, hogy a terhelt személy felelősséget vállaljon az általa elkövetett cselekményért, a sértett pedig megfelelő jóvátételben részesüljön.³¹

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a közérdekű munka fontosságát sem, amely egy jóvátételi, helyreállító jellegű közösségi tevékenység, ahol a fiatalkorú bűnt elkövetett személy az ismételt bűnelkövetés megelőzése és társadalmi beilleszkedése érdekében munkát végez.³²

A Pártfogó Felügyeleti Szolgálat munkájának bemutatásával foglalkozó rész utolsó egységében az utógondozás, reintegráció, közösségi foglalkoztató kiemelkedő szerepére hívom fel a figyelmet. Teszem ezt azért is, mert ezek a fogalmak egyfajta összekötő kapcsot jelentenek majd az út végével, útelágazásokkal foglalkozó részhez, hiszen ezen tevékenységeknek mind az a célja, hogy csökkentse a fiatalkorúak által már elkövetett bűncselekmények megismétlődését.

Az utógondozás a szabadságvesztés-büntetését töltő fiatalkorúak és javítóintézetben lévő fiatalok vagy azokból szabadult fiatalkorú személyekre vonatkozhat. Rosta Andrea úgy fogalmaz a már korábban hivatkozott könyvében, hogy az utógondozás egy olyan kizárólag támogató elemekből álló, közvetlenül a szabadulás előtti, valamint a szabadulás utáni időszakban megjelenő, a társadalmi reintegrációhoz hozzájáruló tevékenység.³³ Reintegráció alatt pedig meg mást, mint a társadalomba történő visszailleszkedést értjük, amelynek keretében az igazságszolgáltatásban dolgozó szakemberek arra törekednek, biztosítsák azokat a körülményeket, amelyeknek az eredményeként a fiatalkorú bűnt elkövető személyek reintegrációja sikeresen megvalósulhat. A sikeres reintegrációhoz szorosan kapcsolódik a közösségi foglalkoztató biztosítása, amely a különböző tanulást segítő, életvezetési és pszichológiai tanácsadást biztosító, a munkába állást elősegítő programjaival mind-mind hozzájárul a folyamat eredményes megvalósulásához.³⁴

³⁰ Kormányzati Portál, Igazságügyi Információk – Pártfogó Felügyelői Szolgálat, URL: <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.16.

³¹ Kormányzati Portál, Igazságügyi Információk – Pártfogó Felügyelői Szolgálat, URL: <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.16.

³² Uo.

³³ Rosta Andrea (2014): i. m. 285. o.

³⁴ Kormányzati Portál, Igazságügyi Információk – Pártfogó Felügyelői Szolgálat, URL: <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.16.

II. 3. 3. Az út végén, útelágazások

Az út végén pedig a büntetésüket töltő vagy éppen az igazságszolgáltatás folyamatából már kikerült fiatalok személyekkel találkozunk. Ők lehetnek javítóintézetekből, büntetés-végrehajtási intézményekből szabadult fiatalok vagy azok a szabadlábon lévő elítélt fiatalok, akik már teljesítették a rájuk kiszabott büntetéseket. Ide soroljuk továbbá azokat a személyeket is, akik vádemelés elhalasztása, próbára bocsátás, felfüggesztett börtönbüntetés letöltését követően lépnek ki az igazságszolgáltatás rendszeréből.³⁵

Előttük két út áll. Az egyik, hogy a sikeres utógondozás, reintegráció, közösségi foglalkoztatók, szakemberek, támogató programok és segítő pszichológiai, szociális és társadalmi hatások eredményeként a fiatalok személyi élete során soha többé nem követ el jogsértést. Álláspontom szerint társadalmi szinten ennek kell bűnmegelőzés legfontosabb célkitűzésének lennie, hogy csökkenjen a visszaeső fiatalok bűnelkövetők száma. Hiszen a másik út választása esetén a fiatalok visszakérül a rendszerbe először, mint bűnismétlő, majd, mint visszaeső bűnelkövető, aki minden egyes jogsértéssel egyre távolabb kerül a társadalomba történő sikeres visszailleszkedéstől.

Álláspontom szerint a végső döntést az esetek jelentős többségében végül maga a korábban bűncselekményt elkövető személy hozza majd meg. Ugyanakkor ennek az egész további életét befolyásoló döntésnek a meghozatalához nagymértékben hozzájárul a családi, iskolai, kortársi, társadalmi, gazdasági háttér és hozzá fűződő kapcsolatok, valamint az a rendkívül fontos igazságszolgáltatási rendszer a benne szereplő intézményekkel és szakemberekkel együtt, akikkel kapcsolatba kerül a fiatalok személyi.

³⁵ Rosta Andrea (2014): i. m. 363. o.

III. Helyzetkép

III. 1. Fiatalkorú bűnelkövetők Magyarországon

A bűnügyi statisztika a szabálysértéseket és a bűncselekményeket az elkövetés helye, míg a bűnelkövetőket a lakóhelyük szerint tartja nyilván. Annak érdekében, hogy aktuális és hiteles képet kaphassunk a magyarországi fiatalkorú bűnelkövetőkről, valamint az általuk elkövetett jogsértésekről a Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszeréből (a továbbiakban: BSR) kinyerhető adatok felhasználásával készül az alábbi, 2019., 2020. és 2021. évi éves adatokat tartalmazó statisztikai összefoglaló.

III. 1. 1. A fiatalkorúak által elkövetett szabálysértések

A BSR-ben szereplő adatok alapján megállapítható, hogy Magyarországon 2021. évben országosan összesen több mint 12 000 szabálysértést követtek el fiatalkorú személyek.³⁶ A nemek közötti megoszlást figyelembe véve elmondható, hogy a fiatalkorú elkövetők 77,7%-a fiú, míg 22,3%-a lány. A területi adatokat összehasonlítva kijelenthető, hogy a szabálysértést elkövető fiatalkorúak száma 2021. évben 1 752 fővel Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt a legmagasabb, amelyet közel azonos, 1 697 fős számadattal Szabolcs-Szatmár-Bereg megye követ. A harmadik legmagasabb érték Budapest fővárosnál volt tapasztalható, ahol 2021. évben 1 241 fő volt a tényleges fiatalkorú elkövetők száma. 2021. évben a legalacsonyabb fiatalkorú bűnelkövetői számadatokkal rendelkező megyék között szerepelt Komárom-Esztergom megye 204 fős elkövetői számadattal, amely megyét 257 fővel Vas megye, majd 263 fővel Tolna megye követett.³⁷

Az alábbi 1. számú táblázat a 2019-2021. évek közötti időszak tényleges szabálysértést elkövető fiatalkorúak összefoglaló adatait tartalmazza területi, valamint országosan összesen. A táblázat alapján megállapítható, hogy a tényleges szabálysértést elkövető fiatalkorúak száma 2019. évhez viszonyítva jelentősen, több mint 3 000 elkövetővel emelkedett. A 2019. évhez viszonyítva elmondható, hogy a legnagyobb növekedés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében volt tapasztalható, ahol 2021. évre 615 elkövetővel emelkedett a vizsgált számadat. Jelentős emelkedés figyelhető meg továbbá Budapest főváros, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén

³⁶ Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Szabálysértés elkövetők, URL: <https://bsr.bm.hu/document/details?id=21> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

³⁷ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

megyében is. Budapest fővárosban 2019. évhez viszonyítva 73%-os volt a növekedés. A táblázat alapján kijelenthető, hogy Vas megyében 2019. évben az elkövetők száma 124 volt, amely számadat 2021. évre 107%-kal 257-re számottevően megugrott. Kiemelendő továbbá Bács-Kiskun megye, ahol 2019. évhez viszonyítva csökkent a fiatalok elkövetők száma.³⁸

1. számú táblázat: A tényleges szabálysértést elkövető fiatalok száma az elkövetők lakóhelye szerint 2019-2021 években

Területi egység	2019. év				2020. év				2021. év			
	Fiatalkorú fiú	Fiatalkorú lány	Ism eret len	Fiatalkorú összesen	Fiatalkorú fiú	Fiatalkorú lány	Ism eret len	Fiatalkorú összesen	Fiatalkorú fiú	Fiatalkorú lány	Ism eret len	Fiatalkorú összesen
	a	b	c	d=a+b+c	e	f	g	h=e+f+g	i	j	k	l=i+j+k
Bács- Kiskun megye	438	60	0	498	438	43	0	481	401	71	0	472
Baranya megye	271	83	0	354	396	103	0	499	393	94	0	487
Békés megye	240	38	0	278	267	39	0	306	270	65	0	335
Borsod- Abaúj- Zemplén megye	1 109	176	0	1 285	1 388	288	0	1 676	1 412	340	0	1 752
Budapest főváros	520	199	0	719	695	228	0	923	852	389	0	1 241
Csongrád- Csanád megye	211	26	0	237	222	64	0	286	251	66	0	317
Fejér megye	219	54	0	273	258	53	0	311	249	79	0	328
Győr- Moson- Sopron megye	219	47	0	266	211	48	0	259	240	54	0	294
Hajdú-Bihar megye	706	157	0	863	705	180	0	885	720	282	0	1 002
Heves megye	276	53	2	331	375	55	0	430	292	67	0	359
Jász- Nagykun- Szolnok megye	344	57	0	401	404	86	0	490	462	114	0	576
Komárom- Esztergom megye	130	26	0	156	153	30	0	183	161	43	0	204

³⁸ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

Nógrád megye	250	41	0	291	384	46	0	430	314	57	0	371
Pest megye	840	151	0	991	990	161	0	1 151	944	258	0	1 202
Somogy megye	322	91	0	413	375	93	0	468	426	143	0	569
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	906	176	0	1 082	1 049	282	0	1 331	1 308	389	0	1 697
Tolna megye	156	35	0	191	235	47	0	282	212	51	0	263
Vas megye	106	18	0	124	128	24	0	152	208	49	0	257
Veszprém megye	182	34	0	216	232	46	0	278	216	43	0	259
Zala megye	173	37	0	210	232	70	0	302	309	92	0	401
Külföld	87	26	6	119	92	46	9	147	56	17	5	78
Ismeretlen lakóhely	74	13	2	89	78	15	0	93	148	61	1	210
Összesen	7 779	1 598	10	9 387	9 307	2 047	9	11 363	9 844	2 824	6	12 674
Készült a Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszeréből leszármazó adatok felhasználásával (saját szerkesztés)												

III. 1. 2. A fiatalok által elkövetett bűncselekmények

A BSR-ből leszármazó adatok alapján megállapítható, hogy Magyarországon 2021. évben több mint 7 600 fiatalok követett el bűncselekményt.³⁹ A területi adatokat vizsgálva elmondható, hogy a fiatalok általi elkövetések száma 1 375 elkövetéssel Budapest fővárosban volt a legmagasabb. A szabálysértésekhez hasonlóan a bűncselekmények számát vizsgálva is magas számú szerepelnek Borsod-Abaúj Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék esetében, ahol az elkövetések száma 920, illetve 717 volt 2021. évben. Az országos adatokat tekintve és a nemek közötti megoszlást figyelembe véve is jelentős eltérést figyelhetünk meg tekintettel arra, hogy a fiatalok általi elkövetések 81,5%-át fiúk, míg 18,5%-át lányok vitték véghez 2021. évben.⁴⁰

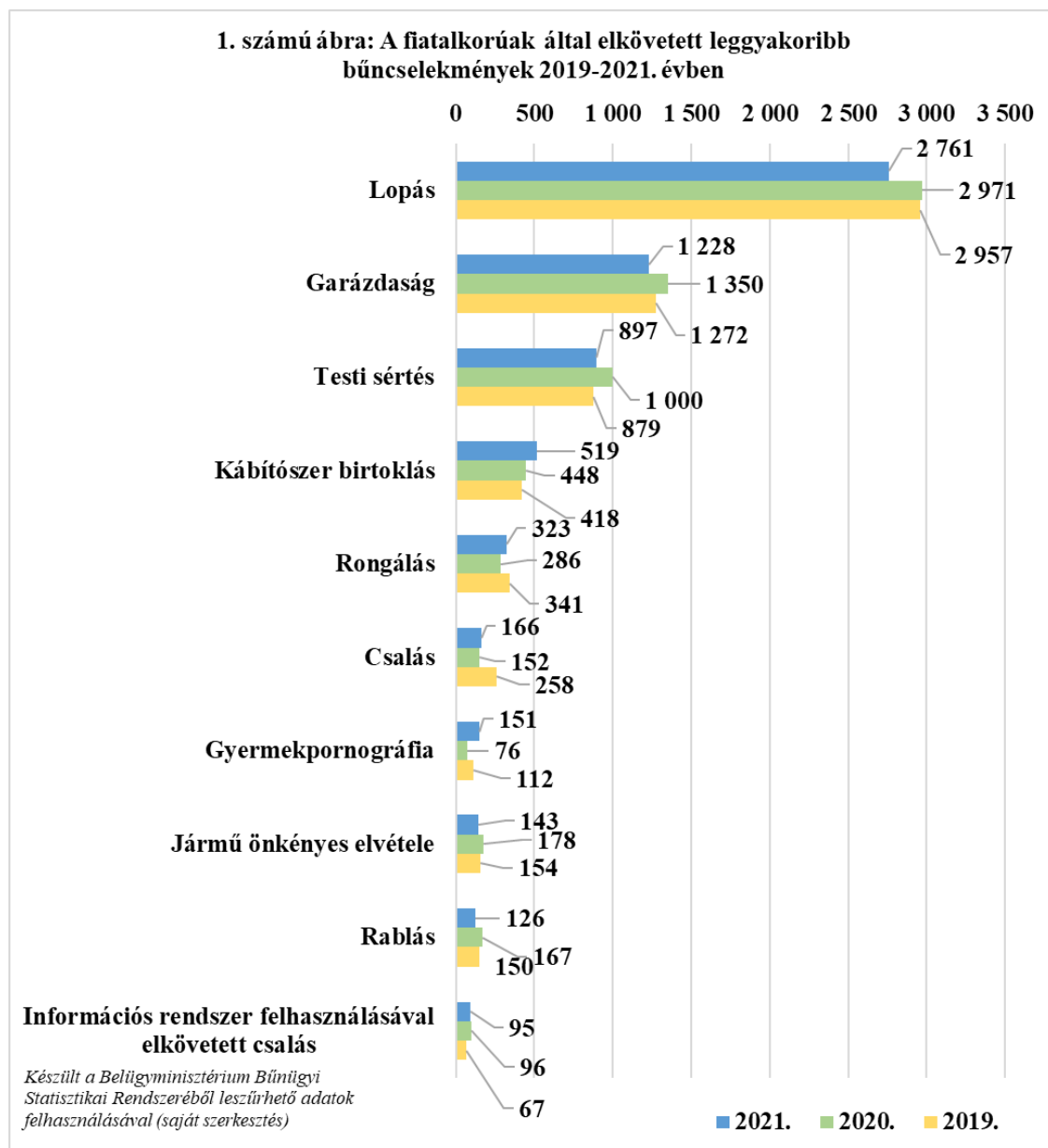
A 2019-2021. évek adatait az 1. számú melléklet alapján összehasonlítva kijelenthető, hogy 2019. évhez viszonyítva 2020. évre az országosan összesen adatokat vizsgálva a fiatalok általi elkövetések számát tekintve kisebb emelkedés figyelhető meg. Ezt követően 2021. év tekintetében az elkövetések száma csökkenő tendenciát mutatott tekintettel arra, hogy a BSR-ben szereplő 7 666-os számú adat még a 2019. évi országosan összesen adatok számához

³⁹ Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Elkövetések száma az elkövetés helye szerint 2018. II. félévtől, URL: <https://bsr.bm.hu/document/details?id=73> Utolsó letöltés dátuma: 2022. 09. 02.

⁴⁰ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

viszonyítva is csökkenést jelentett. A területi adatokat elemezve elmondható, hogy Budapest fővárosban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében és Tolna megyében 2019. évhez viszonyítva évről évre emelkedett a fiatalok által elkövetett bűncselekmények száma.⁴¹

A fiatalok által elkövetett bűncselekmények részletesebb bemutatása érdekében leszűrésre kerültek az általuk 2019-2021. évben leggyakrabban elkövetett bűncselekmények, amelyek összefoglalását az 1. számú ábra részletezi.

⁴¹ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

A grafikonon szereplő adatok alapján elmondható, hogy 2021. évben a lopás volt a leggyakoribb bűncselekmény, amelyet a garázdaság és a testi sértés követett.⁴² A vizsgált bűncselekmények évek közötti összehasonlítása érdekében a grafikonon feltüntetett 2021. évben leggyakrabban elkövetett bűncselekményekhez hozzárendelésre kerültek az előző évek adatai is. Az összehasonlítás eredményeként látható, hogy a kábítószer birtoklás 2019. évhez viszonyítva évről évre emelkedő tendenciát mutat. A rongálás, csalás, valamint gyermekpornográfia bűncselekmények tekintetében kijelenthető, hogy 2019. évhez viszonyítva 2020 évben csökkenés figyelhető meg, majd 2021. évben ismét emelkedtek a hivatkozott bűncselekmények esetében a számadatok. A járművek önkényes elvételével és a rablásokkal összefüggésben elmondható, hogy az elkövetések száma 2019. évről 2020. évre megemelkedett, majd 2021. évben ismét csökkenni kezdett. Kiemelendő továbbá, hogy az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalások száma 2019. évben 67 volt, amely 2021. évre már 95-re emelkedett.⁴³

A három leggyakrabban elkövetett bűncselekmény 2019-2021. évek közötti összehasonlítását az 2. számú melléklet tartalmazza. A táblázatban feltüntetésre kerültek az adott évre vonatkozó összes elkövetések száma, valamint az abból fiatalok által elkövetett bűncselekmények adata. A lopás bűncselekménye tekintetében elmondható, hogy a fiatalok által elkövetett elkövetések országosan összesen száma 2019. évhez képest 2021. évre csökkenő tendenciát mutat. Ugyanakkor szükséges kiemelni, hogy Budapest főváros, Komárom-Esztergom megye, valamint Zala megye tekintetében évről évre emelkedett a fiatalok által elkövetett lopások száma.⁴⁴

A garázdasággal összefüggésben feltüntetett adatokat tekintve látható, hogy a fiatalok által elkövetett garázdaságok száma 2019. évhez viszonyítva 2020. évre megemelkedett, majd 2021. évben ismét csökkenni kezdett. A területi adatokat figyelembe véve kijelenthető, hogy Budapest főváros és Heves megye vonatkozásában 2019. évtől 2021. évig évente növekedett a fiatalok által elkövetett garázdaságok száma.⁴⁵

A testi sértéssel, mint a harmadik leggyakrabban elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben megfigyelhető, hogy az országosan összesen adatokat nézve 2019. évhez viszonyítva 2021. évre emelkedett a testi sértések száma. A területi felosztást áttekintve megállapítható, hogy Bács-Kiskun és Tolna megyében évről évre növekvő tendenciát mutatott a testi sértések

⁴² Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

⁴³ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

⁴⁴ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

⁴⁵ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

elkövetésének száma, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2019. évről 2020. évre megemelkedett a hivatkozott számadat, majd szinte azonos számot mutatott 2021. évre vonatkozóan is.⁴⁶ A fentiekben részletezett számadatok alapján megállapítható, hogy mind szabálysértések és mind pedig az egyes vizsgált bűncselekmények számát tekintve Budapest főváros, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék azok a területek, amely bűnelkövetés szempontjából veszélyeztetett területeknek számítanak hazánkban.

III. 2. Prevenció és bűnmegelőzés a jelenlegi oktatási rendszerben

III. 2. 1. Az iskola szerepe és prevenciós tevékenysége

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 9. § (1) bekezdése szerint az iskola feladata nem más, mint a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése. Ez a definíció azonban csupán csak egy keretet ad és túlságosan általános ahhoz, hogy átlássuk az iskola szerepének fontosságát, valamint megértsük annak működését. A gyermekek nevelése, oktatása egy olyan átfogó cél, amelynek megvalósítása érdekében sokféle feladatot szervezet formájában szükséges ellátni. A tanítás és tanulás, valamint nevelés és oktatás egy értékteremtő és értékközvetítő folyamat. Ez az érték és normarendszer megjelenik az iskolában oktatott anyagokban, a nevelés-oktatás során alkalmazott módszerekben, valamint a gyermekkel való együttműködésben és bánásmódban egyaránt. Az iskola jellemzője továbbá, hogy milyen mértékű figyelmet fordít a diákok lelki, közösségi, valamint erkölcsi támogatására is, amely például prevenciós tevékenység formájában is megjelenhet.⁴⁷

Az iskolai prevenció, vagyis iskolai keretek között megvalósuló megelőzés és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek emelkedése Magyarországon jellemzően az 1990-es évek végére tehető. Ezt megelőzően mindössze a hazai iskolák 6,5%-a rendelkezett valamilyen prevenciós tapasztalattal. A 2000-es évek elején már az iskolák 60%-a folytatott valamilyen prevenciós tevékenységet, míg a 2000 és 2010 közötti időszak második felére a megelőző tevékenységet folytató iskolák aránya 85-88%-ra emelkedett. A 2000-es évek elejéhez képest a prevenciós munka által érintett területek is formálódtak. Míg 2001 és 2004 között a legális és illegális szerhasználat volt az iskolai prevenciós programok középpontjában, addig az évtized második

⁴⁶ Uo. Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

⁴⁷ N. Kollár Katalin-Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest. 452-460. o.

felére megnövekedett a mentálhigiénével, valamint a táplálkozással foglalkozó prevenciók foglalkozások száma is. Emellett emelkedett a környezet, biztonság, növekedés/változás/szexualitás, fizikai aktivitást középpontba helyező programok száma is.⁴⁸

A prevenciók programok során megcélzott területek számának növekedése mellett erre az időszakokra tehető a megelőzéssel foglalkozó tevékenységek felépítésnek és tartalmi elemeinek formálódása is. Az ismeretátadásra koncentrálódó struktúra mellett egyre gyakrabban jelent meg az aktuális szakirodalmakra építő és azok felhasználásával priorizált társas kompetenciákat is előtérbe helyező prevenciók forma. Ugyanakkor a magyarországi iskolákban továbbra is az ismeretátadásra fókuszáló megközelítés maradt a jellemző.⁴⁹

Paksi Borbála *Educatio* folyóiratban megjelent szakmai cikkében a leírtakon túl arról is beszámolt, hogy célzottan az iskolában zajló prevenciók tevékenységekre vonatkozóan 2009-ben készült utoljára országos kvantitatív adatokat adó kutatás. Álláspontja szerint az elmúlt 10 évre jellemző információhiány már önmagában is kockázati tényezőt jelent és kedvezőtlen irányú változásokat eredményezhet az iskolai prevenciók folyamatokkal összefüggésben. Emellett az iskolai prevenciók helyzet folyamatos nyomon követése elengedhetetlen lenne a fejlesztendő területek feltérképezéséhez, valamint az esetlegesen fejlesztendő területekhez kapcsolódó innovációs lépések megtételéhez.⁵⁰

Összességében elmondható, hogy a hazai iskolákban a 2000-es évek első évtizedének második felében a korszerű prevenciók folyamatok irányába haladó lépések jellemezték az iskolai prevenciók programokat, amelyek bár jelentős előrelépést jelentettek a korábbi időszakokhoz képest, még így is sok tekintetben elmaradtak a nemzetközi gyakorlat szerint megfelelően korszerűnek tekintett programoktól.⁵¹ Napjaink prevenciók helyzetének feltérképezése és programjainak megítélése pedig egy rendkívül összetett és nehéz feladat, amelyet jelentősen tovább nehezít az elmúlt 10 évre jellemző többek között az országos kvantitatív adatokat is eredményező kutatások hiánya miatt is jelen lévő információhiány.

⁴⁸ Paksi Borbála (2019): Magyarországi tendenciák az iskolai prevenció területén. *Educatio*, 28. évf. 3. sz. 443-447. o.

⁴⁹ Uo. 447-448. o.

⁵⁰ Uo. 448. o.

⁵¹ Uo. 448. o.

III. 2. 2. Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia

A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia meghatározása alapján azt mondhatjuk, hogy abban az esetben beszélgetünk bűnmegelőzésről, amikor csökkennek a bűncselekményt eredményező okok hatásai, mérséklődik a bűnelkövetők száma, valamint csökkenő tendenciát mutat a sértettek és a bűnalkalmak lehetőségeinek száma is.⁵²

Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022–2023. évekre vonatkozó intézkedési tervéről szóló 1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozat (a továbbiakban: Intézkedési terv) alapján a Kormány kiemelten fontosnak tartja a gyermek- és ifjúságvédelem témakörén belül a pedagógusok, nevelők, edzők értékközvetítő szerepének fontosságára tekintettel az oktatási, nevelési, gyermekvédelmi intézményekben dolgozó személyek és rendőrök bűnmegelőzési képzését annak érdekében, hogy minél hatékonyabban hozzájáruljanak a bűnmegelőzési ismeretek tanulók részére történő átadásában kiemelt figyelmet fordítva a prevenció fontosságára is. Az Intézkedési terv tartalmazza azt az általam is kiemelten fontosnak tartott megállapítást, hogy a kortársak bűnmegelőzésben történő bevonása óriási lehetőséget rejt magában és támogatja kortárs segítő programok működtetését és fejlesztését. Továbbá kiemelt hangsúlyt kíván fektetni a 2022-2023. években a gyermek- és ifjúságvédelmi kampányok népszerűsítésére, valamint olyan bűnismétlést megelőző programok kidolgozására, amelyek különböző személyiség- és kompetenciafejlesztő módszerek segítségével a fogvatartottak szociális kompetenciáinak fejlesztése révén csökkentik a visszaesések számát. Ehhez szorosan kapcsolódva pedig olyan bűnmegelőzési és reszocializációs programok felkutatását és megvalósítását tartja fontosnak, amelyek lehetővé teszik a családi és bűnmentesen támogató szociális és fizikai környezet kialakítását. Az Intézkedési terv szerint a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács meghatározó feladata lesz a következő időszakban egy olyan büntetőpolitika és bűnmegelőzési rendszer kialakítását támogató vizsgálatok elvégzése és módszertani tanulmányok elkészítése, amelyeknek a felhasználásával támogathatóvá válik a Kormány közbiztonsági és bűnmegelőzési célkitűzéseinek megvalósítása.⁵³

⁵² Fejes Ida (2020): Bűnmegelőzés az iskolában – A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia kihívásai. In: Magyar Kriminológiai Társaság, Kriminológiai Közlemények 80. Budapest, 224.o. URL: <https://www.kriminologia.hu/Kriminologiai-Kozlemenyek-80> Utolsó letöltés dátuma: 2022.07.23

⁵³ Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia 2022–2023. évekre vonatkozó intézkedési tervéről szóló 1878/2021. (XII. 6.) Korm. határozat 1. melléklete alapján.

IV. Kutatás a bűnmegelőzésről

IV. 1. Kérdésfelvetések, hipotézisek

Az általam végzett kutatás célcsoportjának szűkítése érdekében úgy döntöttem, hogy egy adott korosztályt fogok vizsgálni. A vizsgálat a szabálysértések és bűncselekmények elkövetésének témakörén belül a középiskolába járó diákok ismereteire, valamint tapasztalataira irányul kiegészítve olyan kérdésekkel, rövid gyakorlati példákkal, amelyek segítségével képet kaphatunk a vizsgált korosztály témához kapcsolódó attitűdjeiről is. A gyakorlati példák és szituációs kérdések célja, hogy a kérdőívet kitöltő személy el tudja-e dönteni, hogy az adott szituációban, az elkövető milyen szabálysértést, vagy éppen bűncselekményt követett el, illetve az elkövetésnek milyen jogkövetkezményei lehetnek.

A 14-18 éves diákok körében végzett információgyűjtés következtében szeretném igazolni az *első hipotézisemet*, amely szerint *a vizsgált korosztályba tartozó tizenéves diákok csupán felületes ismeretekkel rendelkeznek a fiatalokrákra vonatkozó jogi szabályozásról, az egyes szabálysértések és bűncselekmények fogalmáról, továbbá nehezen tudják annak lényeges tartalmi elemeit és az esetleges elkövetéshez kapcsolódó következményeket megragadni.*

Emellett alátámasztani kívánom azt a Magyar Ifjúságkutatás 2016 kutatás adataival is megerősített sajnálatos tény, amely szerint a magyar ifjúság jelentős százaléka nem gondolja, hogy a bűnözés és korrupció problémátípusba tartozó jelenség súlyos morális problémaként jelen van Magyarországon. A korrupciót és a bűnözést leggyakrabban ifjúsági problémaként feltüntető fiatalok aránya sajnos 2016-ra a 2000-ben megadott adatok szintjére csökkent vissza.⁵⁴ A legmagasabb százalékos értékeket 2004. és 2012. közötti időszakban mérték, amikor ez az arány 24% és 21% között mozgott. Az alkohol- és drogfogyasztáshoz kapcsolódó aggodalmak erősödtek. A 2012-ben megadott 19%-os értékhez képest 2016-ra 4%-os emelkedést mutatva 23%-ra emelkedett a drog- és alkoholfogyasztás kategóriában szereplő érték, ugyanakkor még így is messze elmarad a 2004-ben mért 50%-os kiugró értéktől.⁵⁵

Az eddig elírtakon túl fontosnak tartom a büntethetőségi korhatárra vonatkozó kérdésre adott válaszok részletesebb elemzését is tekintettel arra, hogy *hipotézisem* szerint a vizsgált korosztályba tartozó diákok jelentős része nincs tisztában azzal, hogy ő már a tizenkettedik életévének betöltését követően bűncselekmény elkövetéséért büntethetővé válik. Ehhez

⁵⁴ 2000-ben 11%, 2004-ben 24%, 2008-ban 21%, 2012-ben 21%, 2016-ban 12%

⁵⁵ Nagy Ádám (szerk., 2018): Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016. Excenter Kutatóközpont, Budapest. 332. o. URL: <https://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf> Utolsó letöltés dátuma: 2022.08.08

kapcsolódóan kérdésként merült fel bennem, hogy valóban jellemző-e a 14-18 éves fiatalokra, hogy álláspontjuk szerint ők nem ítéltetők szabadságvesztésre.

Álláspontom szerint, ha a diákok tisztában lennének az általuk elkövetett szabálysértések és bűncselekmények jogi következményeivel, az esetek száma jelentősen csökkenne, ezért egyes szabálysértésekre, bűncselekményekre irányuló gyakorlati példákat tartalmazó kérdéseim középpontjába a jogkövetkezmények ismeretét helyeztem.

További célom az iskolai prevencióval foglalkozó kérdéskör körbejárása, valamint annak a megismerése, hogy a diákok szerint lehet-e az iskolai prevenciós foglalkozásokkal népszerűsíteni a diákok rendvédelmi, illetve igazságszolgáltatási területen történő későbbi elhelyezkedést.

Véleményem szerint érdekes eredményeket hozhat továbbá annak a megvizsgálása is, hogy a vizsgált korosztályon belül a válaszadók életkora és lakóhely szerinti elhelyezkedése hogyan oszlik majd meg.

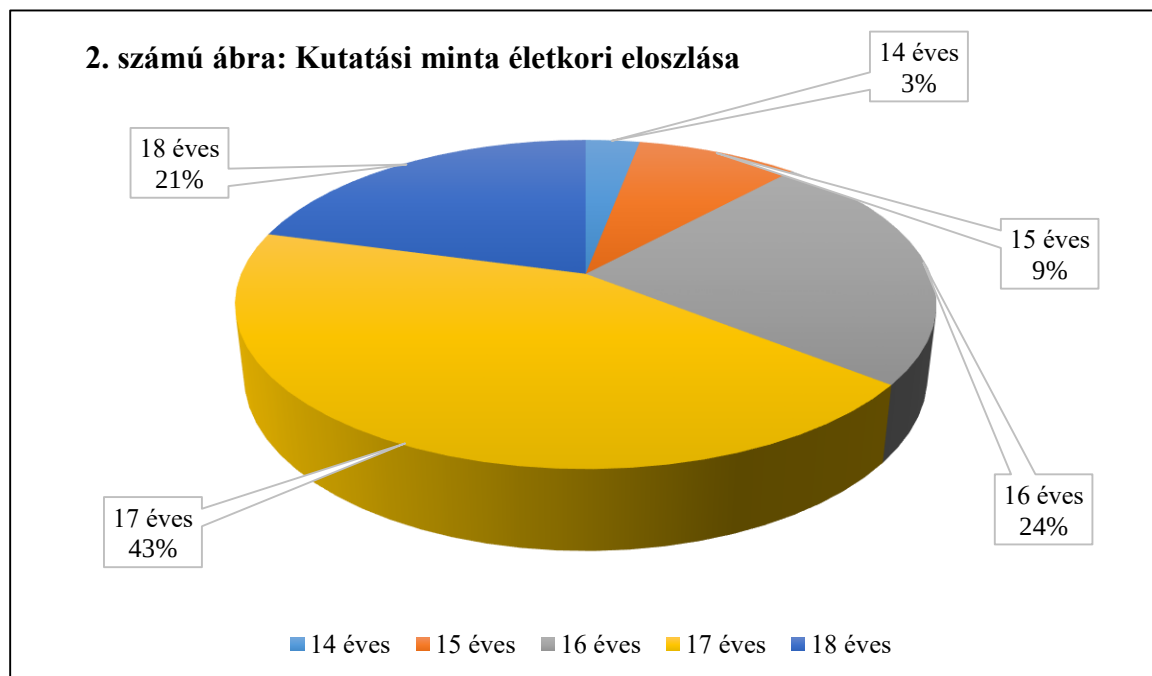
A vizsgálat végén erre is választ kapunk, valamint arra is, hogy a kérdőívet kitöltő 14-18 éves korosztály tagjai milyen átfogó képpel rendelkeznek a vizsgálatban nevesített szabálysértésekről és bűncselekményekről egyaránt.

Összességében véve kutatásom során az alábbi hipotézisekre fókuszáltam:

- A vizsgálatban résztvevő személyek felületes ismeretekkel rendelkeznek a fiatakorúakra vonatkozó jogi szabályozásról, az egyes szabálysértések és bűncselekmények fogalmáról, továbbá nehezen tudják annak lényeges tartalmi elemeit és az esetleges elkövetésnek a következményeit megragadni.
- A vizsgált korosztályba tartozó diákok jelentős része nincs tisztában azzal, hogy ő már tizenkettedik életévének betöltését követően egyes bűncselekmények elkövetésért büntethetővé válik.
- A vizsgálatban részvevő fiatalok álláspontja szerint ők nem ítéltetők szabadságvesztésre.
- Az iskolai prevenciós foglalkozásokkal lehetne népszerűsíteni a diákok rendvédelmi, illetve igazságszolgáltatási területen történő későbbi elhelyezkedését.

IV. 2. Kutatási minta és módszer

A vizsgálat elvégzéséhez egy anonim online kérdőívet készítettem. Úgy ítélt meg, hogy az interneten – az egyes közösségi platformok eredményeként – bárki számára elérhető kérdőívnek köszönhetően a vizsgált minta elég nagy lesz ahhoz, hogy az általam megfogalmazott felvetésekre, illetve megállapításokra legyen lehetőségem reflektálni. A kérdőív egyes kérdéseire történő válaszadás előtt a kitöltő személynek meg kellett adni az életkorát ezzel is biztosítva azt, hogy az általam vizsgálni tervezett 14 és 18 éves diákok töltik ki a kérdőívet. Az általam készített online kitölthető kérdőívet összesen 101 fő töltötte ki, akik közül 77 fő lány és 24 fő fiú volt. A kitöltők életkorát az alábbi diagram ismerteti:

A kitöltők között szerepelt 3 fő 14 éves személy, 9 fő 15. életévét már betöltött személy, továbbá a kérdőívet kitöltötte 24 fő 16 éves, 44 fő 17 éves és 21 fő 18 éves személy is. A válaszadók lakóhelye szerinti megoszlását figyelembe véve azt mondhatjuk, hogy a kitöltő személyek 40,6%-a él községben/faluban, további 24,8%-uk lakik kisvárosban, 28,7%-a közepes méretű városban, 3%-a nagyvárosban, 2 %-a megyeszékhelyen, és 1%-a Budapesten.

Az írásbeli kikérdezés, vagyis a kérdőív kitöltésével történő adatgyűjtés módszerét választottam annak érdekében, hogy információkat, nézeteket, véleményeket gyűjtsék, amelyek

segítségével megalapozni, alátámasztani vagy éppen megcáfolni tudom az általam felállított hipotéziseket.⁵⁶

Az információgyűjtéshez az 3. számú mellékletben található kérdőívet készítettem. A kérdőív 14-18 éves, középiskolában tanuló személyek részére készült, amelyben egyaránt találhatóak zárt, illetve nyitott, több mondatos válaszokat igénylő kérdések is.

IV. 3. A kutatás eredményeinek bemutatása

IV. 3. 1. A szabálysértés és a bűncselekmény fogalmával, azok konkrét megnevezésével kapcsolatos válaszok értékelése

A szabálysértésnek és a bűncselekménynek a diákok saját szavaikkal történő különbsége meghatározására vonatkozó kérdések elemzése alapján megállapítható, hogy 28 fő válasza nem volt értékelhető tekintettel arra, hogy nem adott választ vagy az adott válasz nem volt értelmezhető. A kitöltőknek több, mint 50%-a úgy véli, hogy a két jogsértés közötti különbség abban ragadható meg, hogy a szabálysértést elkövető személy enyhébb büntetést kap, mint aki bűncselekményt követ el.

A kitöltők közül 11 fő úgy véli, hogy csak bűncselekmény elkövetése esetén kerülhet egy elkövető börtönbe. Az érintett válaszadók megállapításával összefüggésben szükséges megemlíteni, hogy a Szabs. tv foglaltak szerint van olyan szabálysértés, amelynek elkövetése elzárással (Szabs tv.170.§ garázdaság) sújtható.

A kutatás alapját képező kérdőív kitöltésével arra is választ kapunk, hogy melyek a vizsgálatban résztvevő diák által közismert szabálysértések és bűncselekmények. Ennek összefoglalását a szabálysértések tekintetében az 4. számú melléklet bűncselekményekre vonatkozóan pedig a 5. számú melléklet részletezi.

A szabálysértésekkel összefüggésben elmondható, hogy a legjellemzőbb válaszok a közlekedési szabálysértésekre irányultak. A három leggyakrabban szereplő válasz között található a gyorshajtas 38,6%-kal, a szemetelés 25,7%-kal, valamint a tilos jelzésen (piros lámpa) áthajtas 23,7%-kal. A 101 db válaszból 11-szer került feltüntetésre az ittas járművezetés, amely részben igaz, hiszen a Btk. 240. § (3) értelmében a 236. § és a 238. § alkalmazásában ittas állapotban lévő személy az, akinek a szervezetében 0,50 gramm/liter

⁵⁶ Falus Iván (szerk.,2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 171-173. o.

véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb érték előidézésére alkalmas szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van.⁵⁷ A fent említett értékhatárok alatti értékek esetén az ittas járművezetést közigazgatási eljárás keretein belül folytatják le. Megjegyezni kívánom, hogy a lopás, mint szabálysértés esetében a válaszadók közül mindössze egy fő emelte ki, hogy 50.000 Ft értékhatár alatt történő lopás esetében minősül a cselekmény szabálysértésnek. Rongálás, mint szabálysértés esetén nem került megjelölésre az értékhatár egy válaszban sem. A válaszadók 2,9%-a tüntette fel a kábítószer birtoklást, mint szabálysértést, ami helytelen tekintettel arra, hogy a kábítószer birtoklása bűncselekmény és a Btk. 178. § (1) alapján egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Szükséges kiemelni továbbá, hogy csupán 3 fő tüntette fel a mobiltelefon használatát járművezetés közben, pedig ez egy egyre gyakrabban előforduló cselekmény. Ugyanakkor az is tény, hogy a mobiltelefon használata egy rendkívül nehezen bizonyítható kérdés.

A bűncselekmények konkrét megnevezésével foglalkozó kérdésre adott válaszok alapján kijelenthető, hogy a válaszadók jelentős része az életellenes bűncselekményeket és a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket tüntette fel a válaszában. A három leggyakrabban megadott válasz között az emberölés 70,2%-kal, a lopás 59,4%-kal és 31,6%-kal a rablás szerepelt. Figyelemre méltó, hogy a diákok által felsorolt bűncselekmények közül a járművezetés eltiltás hatálya alatt bűncselekményt, mindössze egy alkalommal, egy személy adta meg válaszként a felsorolásban. A rendőrség kötelékében eltöltött éveim során számos alkalommal tapasztaltam, hogy a fenti jogsértést a társadalom tagjai nem kezelik kellő súllyal. A járművezetés eltiltás hatálya alatt jogsértés gyakoriságára jogalkotók is felfigyeltek és erre tekintettel a korábban szabálysértésként pónalizált járművezetéstől eltiltás hatálya alatt tényállás módosításra került és bekerült a Btk.ba.⁵⁸

A szabálysértések és bűncselekmények megnevezésével foglalkozó kérdések feldolgozását követően megállapítható, hogy a válaszadók csupán 15%-a tudott hibátlanul öt olyan szabálysértést és 30%-a teljes körűen öt olyan bűncselekményt megnevezni, amelyek a jelenleg hatályos jogszabályok alapján szankcionálhatóak.

⁵⁷ Blaskó Béla – Hollán Miklós – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter (2021): Büntetőjog Különös rész I. Rejtjel Kiadó, Budapest-Debrecen 343. o.

⁵⁸ A közbiztonság erősítése érdekében egyes rendészeti igazgatási törvények módosításáról szóló 2021. évi XXXI. törvény 61.§. alapján A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény a 239/A. §-t követően a következő „Járművezetés az eltiltás hatálya alatt” alcímmel egészül ki: „Járművezetés az eltiltás hatálya alatt 239/B. § (1) Aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Aki a bűncselekményt büntetőeljárásban kiszabott járművezetéstől eltiltás hatálya alatt követi el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

IV. 3. 2. Feleletválasztós kérdésekre adott válaszok értékelése

A kérdőív elkészítése során fontos volt számomra, hogy olyan gyakorlati példák és szituációs kérdések is szerepeljenek a felmérésben, ahol a kérdőívet kitöltő személynek el kell tudnia dönteni, hogy az adott szituációban, az elkövető milyen szabálysértést, vagy éppen bűncselekményt követett el, illetve az elkövetésnek milyen jogkövetkezményei lehetnek.

Az ide tartozó kérdések feldolgozását követően kijelenthető, hogy a válaszadók 70,3%-a helyesen tudja, hogy a segítségnyújtási kötelezettség nem csak a 18. életévük betöltését követően áll fent, továbbá 82,2%-uk azt is jól jelölte, hogyha a rendőrök kábítószerrel találhatnak náluk, akkor azért akár börtönbüntetést is kaphatnak. Hasonlóan magas volt a helyes válaszok aránya a járművezetés közbeni alkoholfogyasztás tilalmával összefüggésben is, a kérdőívet kitöltők 82,4%-a tisztában van vele, hogy Magyarországon egyáltalán nem lehet alkoholt fogyasztani, ha járművet vezetünk. További számos helyes válasz érkezett arra a kérdésre is, hogyha járművezetés előtt történő kábítószer-fogyasztás esete áll fenn, akkor nem csak a kábítószer fogyasztása miatt történik felelősségre vonás. A válaszadók 70,3%-a jól tudja, hogy kérdésre a válasz hamis tekintettel arra, hogy az elkövető személyt minden általa elkövetett jogsértésért felelősségre kell vonni.

A következőkben azok a kérdések és a rájuk adott válaszok kerülnek értékelésre, ahol a válaszadók 50-60%-a válaszolt helyesen egy-egy adott kérdésre. A vizsgált kérdések vonatkozásában elmondható, hogy a kitöltők 56%-a tudja helyesen a lopás bűncselekményi értékhatárát, amely a Btk. 462. §. (2) alapján 50. 000 Ft-ot meghaladó érték. Hasonlóan alakult a helyes válaszok %-os megoszlása arra a kérdésre is, hogy milyen bűncselekményt követ el az a személy, aki a buliból hazafelé menet, egy földön alvó, erősen ittas állapotban lévő személytől elveszi a zsebében található értékeket. A kérdőívet kitöltő személyek 54,5%-a tudja helyesen, hogy ebben az esetben az adott személy kifosztása történt. A kitöltők 52,5%-a tisztában van azzal a ténnyel, hogy aki gépi meghajtású járművet úgy vezet, hogy a járművezetéstől el van tiltva, bűncselekményt követ el. A válaszadók több mint fele, 59,4%-a tudatában van annak, hogy növényi eredetű, saját fogyasztásra szánt, csekély mennyiségű kábítószer sem tarthat magánál, mert abban az esetben jogsértést követ el. A garázdasággal összefüggésben feltett kérdésre a kitöltésben résztvevő diákok 60,4%-a helytálló választ adva úgy véli, hogy garázdaság vétsége miatt fiatalkorú személy is büntethető.

Bár a helyes válaszok aránya az ittas járművezetés közben elkövetett szabálysértés vagy bűncselekmény megvalósításával foglalkozó kérdéssel összefüggésben 59,4% volt, mégis úgy

vélem, hogy azon kérdések közé szükséges besorolni, amelyekre kevés jó válasz érkezett. Ezzel összefüggésben fontosnak tartom kiemelni, hogy a válaszadók több mint 40%-a helytelenül úgy véli, hogy ha ittas állapotban követ el valaki szabálysértést vagy bűncselekményt az enyhébben büntetendő, mert az ittas állapotban lévő személy nem minősül beszámíthatónak. Hasonlóan meglepő eredmény született a büntethetőségi korhatárral összefüggésben is, ahol csupán a kitöltő diákok 38,6%-a tudja helyesen, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén már 12 éves kortól büntethető az adott személy. 56,4% azt válaszolta, hogy csak 14 éves kortól lehet valakit büntetőjogilag felelősségre vonni. Vagyis a hivatkozott személyek az elmúlt két évben úgy éltek, hogy nem voltak tudatában annak, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén ők már felelősségre vonhatóak. A leírtakon túl szükséges megjegyezni, hogy kevesen rendelkeznek helytálló ismeretekkel a csendháborítás, mint szabálysértés fogalmával összefüggésben és ennek eredményeként csupán csak a válaszadók 27,7%-a válaszolt helyes arra a kérdésre, hogy nem csak este 10 óra után lehet csendháborítást elkövetni. A kérdésekre adott válaszok kiértékelését követően megállapítható, hogy a legalacsonyabb helyes válaszokra adott érték 19,8% volt, vagyis a válaszadók több mint 80%-a helytelenül úgy gondolja, hogy egy fiatalkorú személy szabálysértés elkövetése miatt maximum bírságot kaphat, de nem zárható be.

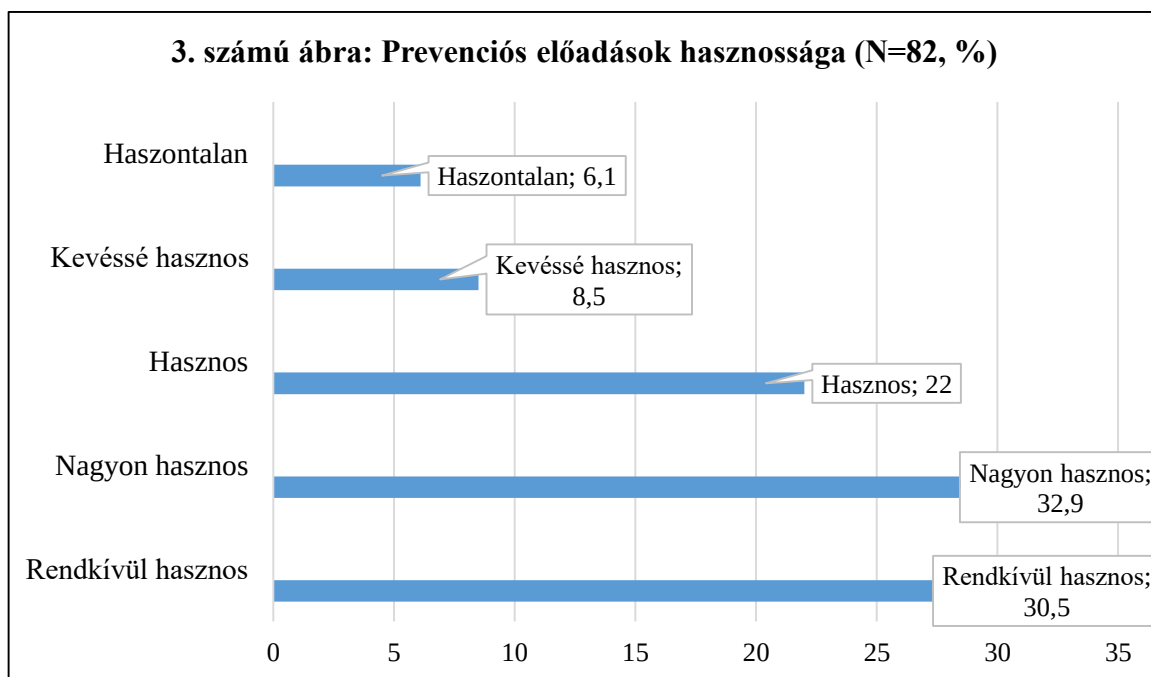
IV. 3. 3. Jogsértések elkövetésére vonatkozó kérdésekre érkezett válaszok összefoglalása

A kérdőívet kitöltő diákok elmondása szerint 30,7%-nak az ismeretségi, baráti körében van olyan fiatalkorú személy, akivel szemben indult már szabálysértési vagy büntetőeljárás. A 101 fő kitöltőből 5 fő nyilatkozott úgy, hogy indult már vele szemben szabálysértési vagy büntetőeljárás. Az 5 fő vélhetően egy nem pontos számadat tekintettel arra, hogy a kérdőív 23. kérdésére csak azon személyeknek kellett volna választ adnia, akikkel szemben indult már szabálysértési vagy büntetőeljárás, azonban erre a kérdésre 14 válasz érkezett. Ezzel összefüggésben szükségesnek tartom megjegyezni, hogy vélhetően a felmérésben résztvevő diákok az előző kérdés vonatkozásában nem mertek minden esetben őszintén válaszolni, és ez okozza a vizsgált kérdések közötti eltérést. Azonban a 14 fő által megválaszolt 23. kérdés véleményem szerint fontos relevanciával bír, tekintettel arra, hogy a 14 főből annak 50%-a nem tudta vagy nem gondolta, hogy az által elkövetett jogsértések esetében büntetés szabható ki.

IV. 3. 4. Prevencióra irányuló kérdésekre adott válaszok összegzése

A kitöltendő kérdőívben a prevencióval és annak fontosságával kapcsolatban is szerepeltek kérdések, amelyeknek a feldolgozását követően kijelenthető, hogy a válaszadók közül az eddigi középiskolai tanulmányaik során 69 fő vett már részt prevenciós előadáson, 18 fő nem vett részt és 14 fő pedig nem emlékszik rá. Arra a kérdésre, hogy mennyire tartják hasznosnak a prevenciós előadást összesen a 101 válaszadóból 82 válaszolt.

A prevenciós előadások hasznosságával kapcsolatban az alábbi eredmények születtek:

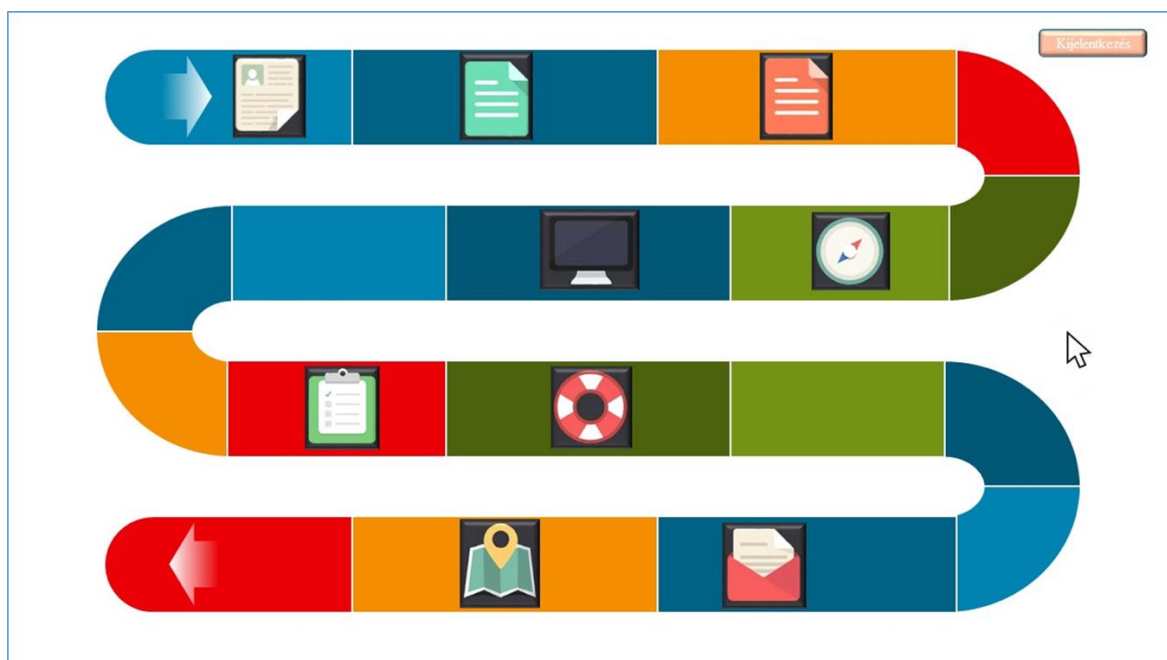
A kérdőívet kitöltő diákok 58,4%-a szerint, ha a diákoknak lenne lehetőségük ismereteket szerezni az általuk leggyakrabban elkövetett szabálysértésekkel és bűncselekményekkel összefüggésben, akkor a fiatalkorúak által elkövetett jogsértések száma csökkenő tendenciát mutatna. A prevenció fontosságára irányuló kérdéseket túl a kérdőív azt is vizsgálta, hogy ha a kérdőívet kitöltő középiskolában tanuló diákok szabálysértési és büntetőjogi ismeretekben részesülnének, akkor szívesebben dolgoznának-e a rendvédelem, illetve az igazságszolgáltatás területén. A hivatkozott kérdéssel összefüggésben a válaszadók 30,7%-a gondolja úgy, hogy a többletismeretek eredményeként ezeken a területeken dolgozna a jövőben.

V. Egy oktatási segédanyag víziója

A dolgozatom utolsó részében a kutatási eredmények tapasztalatait is felhasználva egy olyan oktatási segédanyag kidolgozására teszek javaslatot, amely álláspontom szerint segítené a diákokat abban, hogy könnyebben átlássák és befogadják az egyes prevenciós témákhoz kapcsolódó ismereteket.

Javaslatom szerint az oktatási segédanyag interaktív tananyagba ágyazottan válna elérhetővé a diákok számára, amely hozzáférhető lenne asztali számítógépről, tabletről vagy éppen interaktív tábla használatával tanórán is alkalmazható.

A minél egyszerűbb és átláthatóbb felépítés érdekében az elkészített mintaanyag megnyitásakor egy úgynevezett *Nyitóoldal* találkozhatunk. A *Nyitóoldal* megjelenését tekintve egy társasjátékra emlékeztet, amely véleményem szerint megjegyezhetővé és egyben érdekessé is teszi annak külsejét. A továbblépés és egyúttal magának az ismeretanyagnak az elérése a *Nyitóoldal*on található ikonokra történő kattintással valósulhat meg. A megfelelő ikon kiválasztását követően egy-egy aloldal válik elérhetővé. A javaslatom részletes bemutatása és vizuális formában történő megjelenítése érdekében a *Nyitóoldal*on túl néhány aloldal is kidolgozásra került.

4. számú ábra: Nyitóoldal

- *Témaindító* célja, hogy ismertesse a diákok számára, hogy a továbbiakban pontosan milyen prevenciós témakörrel ismerkednek meg részletesebben.

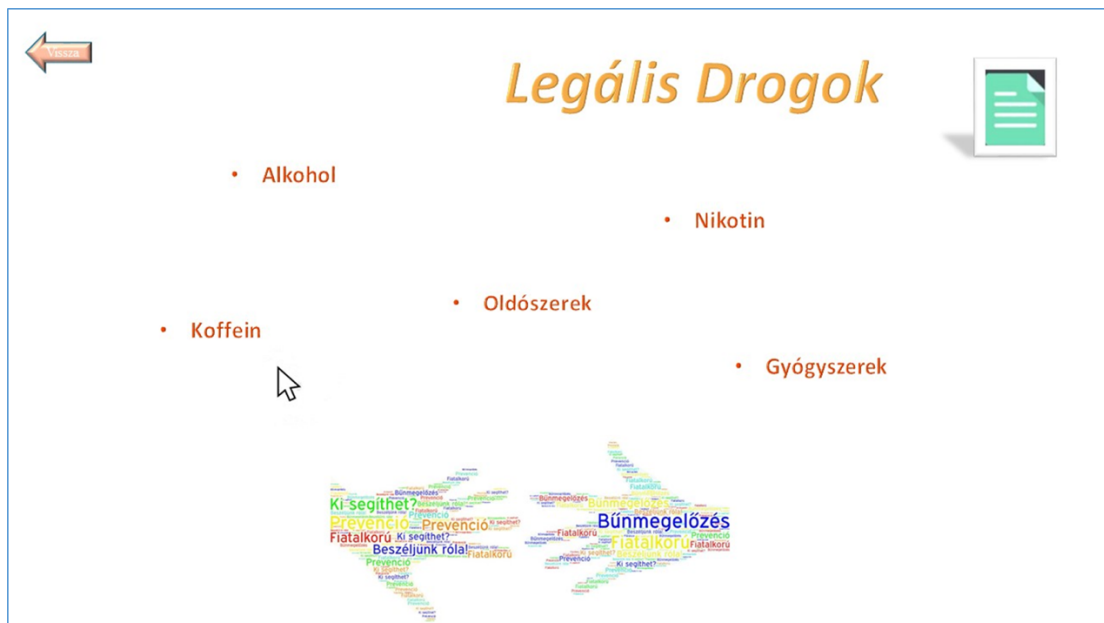
Kedves Olvasó Diák!
 Ebben az ismertetőben a kábítószerekkel és az azokhoz kapcsolódó jogsértésekkel ismerkedünk meg részletesebben. A legális drogoktól indulva azok áttekintését követően sorra vesszük, hogy milyen illegális drogokat különböztettünk meg. Ebből a segédanyagból a fiatalok személyes elbeszélései alapján megtudhatod, hogy mit jelent a drogfüggőség és mi történik akkor, ha nemcsak kipróbálsz, hanem rendszeres használója, esetleg még terjesztője is vagy a tiltott szereknek. Az ismertető célja, hogy bővítse a témakörhöz kapcsolódó ismereteidet és, hogy olyan személyeken keresztül is hallhasd az illegális drogokhoz kapcsolódó bűncselekmények jogkövetkezményeit, akik hasonló korúak, mint Te és a Média Tárnak köszönhetően a saját tapasztalataikat osztják meg Veled.

Reméljük, hogy számos hasznos ismerettel gazdagodsz és az ismertetőnek köszönhetően segíthetünk Neked, hogy mindig helyesen tudj dönteni.

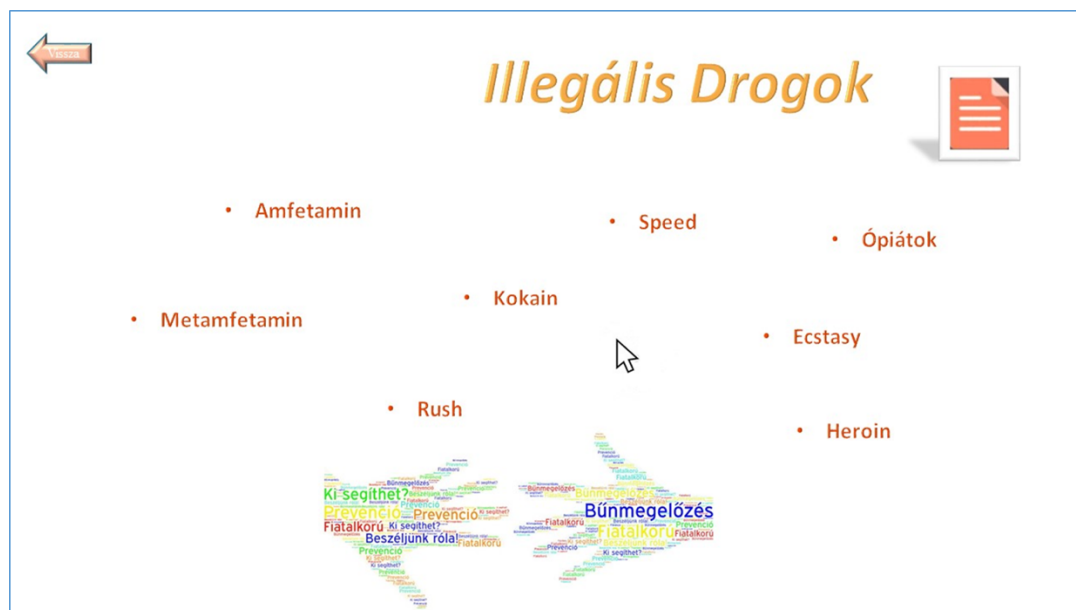
Word cloud terms: Ki segíthet?, Prevenció, Fiatalok, Bűnmegelőzés, Fiatalok, Ki segíthet?, Prevenció, Beszéljünk róla!

5. számú ábra: Témaindító

- Tekintettel arra, hogy a kérdőívek feldolgozása során többször is előtérbe kerültek a kábítószerhez kapcsolódó bűncselekmények, ezért a témához tartozó fogalmak és ismeretek átadása érdekében a minta szerint kialakításra került egy *Legális drogok* és egy *Illegális drogok* aloldal is. Az egyes címszavakra történő kattintással férhetünk hozzá a részletes tartalmakhoz.

6. számú ábra: Legális drogok

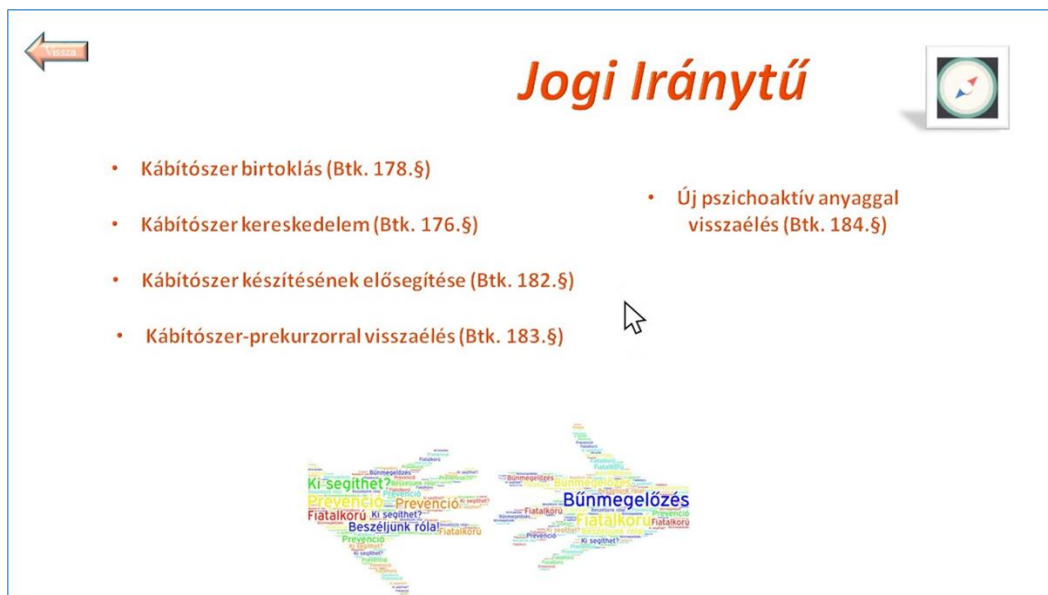
7. számú ábra: Illegális drogok

- Annak érdekében, hogy a diákok minél életszerűbb példákon keresztül ismerhessék meg a legális, illetve illegális drogokhoz kapcsolódó bűncselekmények jogkövetkezményeit a javaslat tartalmaz egy *Média Tárat* bemutató aloldalt is. Az elképzelés szerint ezen az aloldalon az egyes ikonokra kattintva különböző médiatartalmak válnak elérhetővé, amelyeken fiatalok bűnelkövetők a velük megtörtént eseményeket mesélik el.

8. számú ábra: Média Tár

- Véleményem szerint mindenképpen szükséges, hogy az adott témához kapcsolódó jogi kifejezések és a diákok nyelvére lefordított jogszabályi háttér is részét képezze a prevenciós segédanyagoknak. Ezt a célt szolgálja a *Jogi Iránytű*, ahol ugyancsak az egyes címszavakra történő kattintással férhetünk hozzá a részletes tartalmakhoz.

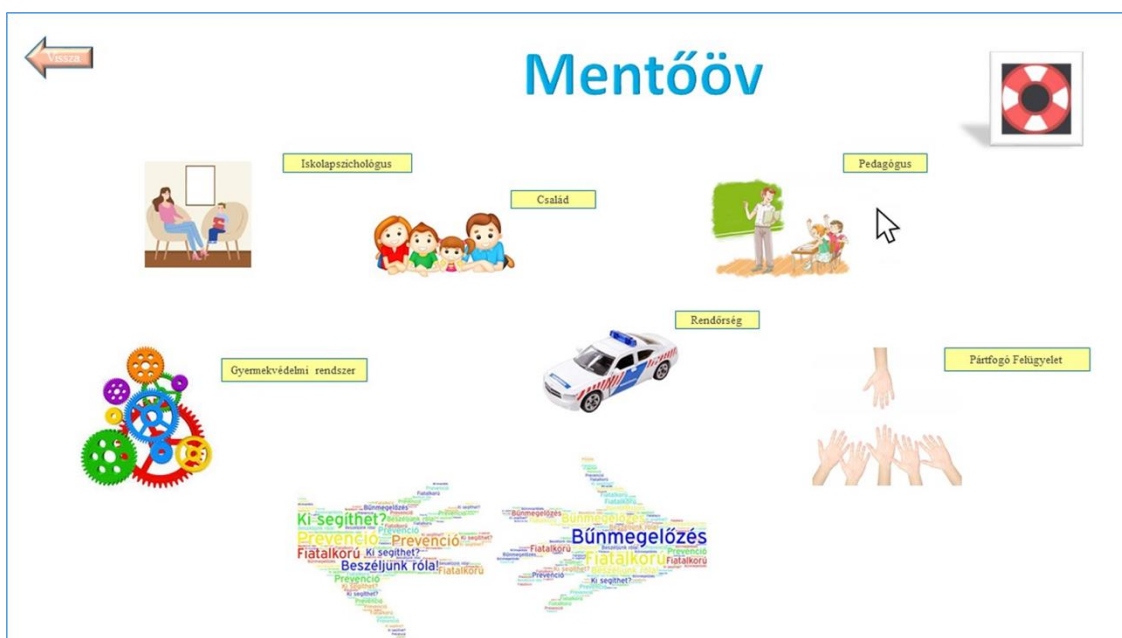
9. számú ábra: Jogi iránytű

- A javaslatban hasonló felépítést kapott a *Jogkövetkezmények* rész, amelynek célja annak a nyomatékosítása, hogy a jogszabályok nem ismerete senkit nem mentesít az általa elkövetett jogsértések alól, a szabálysértések és bűncselekmények elkövetésének következményei vannak.

10. számú ábra: Jogkövetkezmények

- Véleményem szerint a bűnmegelőzés szempontjából kifejezetten fontos, hogy a diákok tisztában legyenek azzal is, hogyha bajba kerülnek, akkor kitől kérhetnek segítséget. Ezeknek az információknak a megismeréséhez nyújt segítséget a *Mentőöv*. A javaslat szerint az aloldalon található kis képekre kattintva lehetne további tartalmakat elérni.

11. számú ábra: Mentőöv

- Sokszor tapasztalható az iskolákban, hogy a gyerekek a tanóra vagy egyéb pedagógiai foglalkozás alkalmával nem mernek kérdéseket feltenni, mert tartanak a kérdéshez

kapcsolódó kortársi vagy éppen pedagógusi reakcióktól. Ennek elkerülése érdekében tartalmaz a javaslat egy aloldalt is, amelynek a célja, hogy a diákok anonim módon kérdéseket írhatnak a chat felületre és együtt megbeszélhetik, megválaszolják azokat.

12. számú ábra: Csevegő

- A nyitóoldal utolsó mintaoldalaként kapott helyet egy, a megszerzett ismereteket felmérő és rendszerező *Kvíz*, amelynek kettős célja is van. Elsősorban az, hogy a diákok visszajelzést kapjanak arról, hogy hogyan sikerült az új ismeretek belsővé tétele, emellett további cél, hogy összegezze és felhívja a figyelmet a legfontosabb elsajátítandó ismeretekre.

13. számú ábra: Kvíz

A fentiekben részletezett mintaoldalak a nyitóoldalra történő visszalépést követően tetszőleges sorrendben feldolgozhatóak és bármikor újra megtekinthetőek. Véleményem szerint az elkészített mintaanyag alapján digitális platformra is átvihető és továbbfejleszthető segédanyag jelentősen megkönnyítené a középiskolában dolgozó pedagógusok, valamint az iskolai életbe bekapcsolódó szakemberek prevenciós munkáját. A segédanyagnak köszönhetően az ismeretanyag feldolgozása könnyebb és a diákok számára is sokkal érdekesebbé válna.

VI. Összegzés

Munkám összegzéseként összefoglalom azon hipotéziseimet, amelyeket a kérdőíves vizsgálat elvégzése előtt állítottam fel, és amelyek a munkám előrehaladtával alátámasztást nyertek vagy éppen megcáfolásra kerültek.

1. hipotézis: A vizsgálatban résztvevő személyek felületes ismeretekkel rendelkeznek a fiatalokra vonatkozó jogi szabályozásról, az egyes szabálysértések és bűncselekmények fogalmáról, továbbá nehezen tudják annak lényeges tartalmi elemeit és az esetleges elkövetésnek a következményeit megragadni.

A kérdőívek elemzését követően kijelenthető, hogy a kitöltésben részt vett diákok többségének a szabálysértés és bűncselekmény közötti különbség azt jelenti, hogy a szabálysértést elkövető személy enyhébb büntetést kap, mint aki bűncselekményt követ el. Szükséges megjegyezni továbbá, hogy a válaszadók csupán 15%-ának sikerült hiba nélkül öt olyan szabálysértést és 30%-ának teljes körűen öt olyan bűncselekmény megneveznie, amelyek a jelenlegi hatályos jogszabályok alapján szankcionálhatóak. Ennek a kijelentésnek a fényében úgy vélem, hogy az általam felállított első hipotézis alátámasztást nyert, amely szerint a diákok átfogó ismeretei hiányosak a fogalmak meghatározását illetően.

2. hipotézis: A vizsgált korosztályba tartozó diákok jelentős része nincs tisztában azzal, hogy ő már tizenkettedik életének betöltését követően egyes bűncselekmények elkövetésért büntethetővé válik.

A vizsgálat során a diákok válaszoltak arra is, hogy a szerintük hány éves kortól lehet valakit büntetőjogilag felelősségre vonni. Ezen kérdés eredményeiből kiderült, hogy a kérdőívet kitöltő diákok csupán 38,6%-a van tisztában azzal a ténnyel, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén már 12 éves kortól büntethető egy személy. 56,4%-uk szerint csak 14 éves kortól lehet valakit büntetőjogilag felelősségre vonni. A helytelenül válaszolók magas számát figyelembe véve állítom, hogy a 12 életévét már betöltött diákok jelentős százaléka úgy éli az életét, hogy nincsen tudatában annak, hogy bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén ő már felelősségre vonható.

3. hipotézis: A vizsgálatban részvevő fiatalok álláspontja szerint ők nem ítélték szabadságvesztésre.

A megkérdezettek véleményeinek összesítése alapján megállapítható, hogy 82,2%-a tudja, hogy, ha a rendőrök kábítószerrel találta nála, azért akár börtönbüntetést is kaphatna. Ez alapján kijelenthető, hogy a tanulók jelentős többsége tisztában van azzal, hogy ő is ítéltető szabadságvesztésre, amelynek figyelembevételével az általam felállított hipotézis megcáfolásra került. Ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy a kérdőívet kitöltő diákok 80,2%-a helytelenül úgy gondolja, hogy egy fiatalos személy szabálysértés elkövetése miatt maximum pénzbírságot kaphat, de nem zárható be.

4. hipotézis: Az iskolai prevenció foglalkozásokkal lehetne népszerűsíteni a diákok rendvédelmi, illetve igazságszolgáltatási területen történő későbbi elhelyezkedését.

A vizsgálatban résztvevő diákok prevencióval foglalkozó kérdésekre adott válaszainak elemzése után végzett összehasonlítás alapján kijelenthető, hogy 85,4%-a⁵⁹ hasznosnak tartja az iskolai prevenciót. Hipotézisem szerint az iskolai prevenció foglalkozásokkal lehetne népszerűsíteni a diákok rendvédelmi, illetve igazságszolgáltatási területen történő későbbi elhelyezkedését. A kérdőív ezen kérdésre adott válaszok alapján elmondható, hogy a válaszadók 30,7%-a ért egyet az általam felállított hipotézissel.

A kutatási eredmények ismertetése után valóban nemek közötti különbséget fedezhettünk fel a kitöltő tanulók között, még hozzá a lányok javára. Ezt az a tény is alátámasztja, amely szerint a kérdőívet 77 lány és 24 fiú töltötte ki.

A munkám során célul tűztem ki, hogy feltérképezem a vizsgálatban résztvevő diákok témához kapcsolódó ismereteit, a jogtudatosság meghatározó szerepét, valamint kellő szakirodalmi háttérrel alátámasztva ismertessem annak jellemzőit és a hiányában fellépő problémákat, jogkövetkezményeket. Véleményem szerint ennek eleget téve készítettem el a munkámat és a kutatási eredmények bemutatását követően pedig képet kaphattunk arról, hogy a vizsgálatban résztvevő tanulók hogyan vélekednek többek között a fiatalosok által elkövetett jogsértésekről, a büntethetőségi korhatárról és az iskolai prevenció szerepéről.

⁵⁹ A következő százalékos arányok összegét tartalmazza: 22,0%-a szerint hasznos, 32,9% nagyon hasznos, 30,5% rendkívül hasznos

Természetesen vannak még a fiatalok bűnelkövetéséhez kapcsolódó olyan területek, amelyek a kutatás során nem kerültek feltárássra, de annak későbbi megvalósítását mindenképpen fontosnak tartanám. A jövőben szeretnék nagyobb figyelmet fordítani a fiatalok által elkövetett jogsértések visszaszorítása érdekében a prevenció fontosságára, valamint arra, hogy a média hogyan befolyásolja a fiatalok személyiségét. További, hosszú távú céljaim között szerepel, hogy szívesen részt vennék egy egész megyére vagy éppen az egész országra kiterjedő vizsgálatban, amelynek köszönhetően bemutatásra kerülhetnének egy térséget, netán az országunkat jellemző, a fiatalok bűnelkövetés témakörét feldolgozó eredmények, amely reprezentatív, véleményem szerint hasznos, elgondolkodtató eredményeket hozhatna. A fentiekén túl a következő kutatási témámnak szívesen választanám a diákok KRESZ tudásának a felmérését és a kapcsolódó ismeretek bővítését akár egy, a jelen dolgozatban szereplő segédanyagra tett javaslat elkészítésével is.

VII. Felhasznált irodalom

- Blaskó Béla – Hollán Miklós – Madai Sándor – Pallagi Anikó – Polt Péter (2021): Büntetőjog Különös rész I. Rejtjel Kiadó, Budapest-Debrecen
- Cole, Michael – Cole, Sheila R. (2006): Fejlődéslélektan, Osiris Kiadó, Budapest
- Falus Iván (szerk., 2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Fejes Ida (2020): Bünmegelőzés az iskolában – A Nemzeti Bünmegelőzési Stratégia kihívásai. In: Magyar Kriminológiai Társaság, Kriminológiai Közlemények 80. Budapest, URL: <https://www.kriminologia.hu/Kriminologiai-Kozlemenyek-80> Utolsó letöltés dátuma: 2022.07.23
- Gyöngyösi Katalin Krisztina (2007): Serdülőkorú fiatalok társas beilleszkedése. Új Pedagógiai Szemle, 57. évf. 7-8. sz. 23-44.
- Kormányzati Portál, Igazságügyi Információk – Pártfogó Felügyelői Szolgálat, URL: <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/partfogo-felugyeloi-szolgalat> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.16.
- N. Kollár Katalin-Szabó Éva (2004, szerk.): Pszichológia pedagógusoknak, Osiris Kiadó, Budapest
- Nagy Ádám (szerk., 2018): Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016. Excenter Kutatóközpont, Budapest. URL: <https://mek.oszk.hu/18600/18654/18654.pdf> Utolsó letöltés dátuma: 2022.08.08
- Paksi Borbála (2019): Magyarországi tendenciák az iskolai prevenció területén. Educatio, 28. évf. 3. sz. 441-458.
- Rosta Andrea (2014): A fiatalok bűnözés kriminológiája és szociológiája, L'Harmattan Kiadó, Budapest
- Varga Zs. András (2017): A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai. Dialóg Campus, Budapest

Statisztikai adatok forrásai:

- Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Szabálysértés elkövetők, URL: <https://bsr.bm.hu/document/details?id=21> Utolsó letöltés dátuma: 2022.09.02.

- Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszer - Elkövetések száma az elkövetés helye szerint 2018. II. félévtől, URL: <https://bsr.bm.hu/document/details?id=73> Utolsó letöltés dátuma: 2022. 09. 02.
- Központi Statisztikai Hivatal, Igazságszolgáltatás témakör URL: https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0009.html Utolsó letöltés dátuma: 2022.08.05.

VIII. Mellékletek

1. számú melléklet: A fiatalok által elkövetett bűncselekmények száma 2019-2021. években

A fiatalok által elkövetett bűncselekmények száma 2019-2021. években																						
Területi egység	Bács- Kiskun megye	Baranya megye	Békés megye	Borsod- Abaúj- Zemplén megye	Budapest főváros	Csongrád- Csanád megye	Fejér megye	Győr- Moson- Sopron megye	Hajdú- Bihar megye	Heves megye	Jász- Nagykun- Szolnok megye	Komárom- Esztergom megye	Nógrád megye	Pest megye	Somogy megye	Szabolcs- Szatmár- Bereg megye	Tolna megye	Vas megye	Veszprém megye	Zala megye	Külföld	Össz esen
2019. év	466	405	210	990	1 019	369	243	266	564	251	312	150	294	427	296	668	218	196	305	205	9	7 863
2020. év	492	446	213	1 072	1 142	300	202	242	521	308	294	197	219	582	326	666	274	151	238	166	13	8 064
2021. év	378	380	181	920	1 375	250	225	248	427	282	304	199	211	483	246	717	319	147	167	203	4	7 666
<i>Készült a Belügyminisztérium Bűnügyi Statisztikai Rendszeréből leszürtetett adatok felhasználásával (saját szerkesztés)</i>																						

2. számú melléklet: Egyes bűncselekmények elkövetésének számaadatai 2019-2021. évek

Egyes bűncselekmény elkövetésének számaadatai 2019-2021. évek																		
Területi egység	Lopás						Garázdaság						Testi sértés					
	2019		2020		2021		2019		2020		2021		2019		2020		2021	
	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett	Elkövetések száma összesen	Fiatalok által elkövetett
Bács-Kiskun megye	1 808	242	1 619	235	1 913	172	452	49	503	59	430	50	324	37	406	45	403	49
Baranya megye	1 056	108	1 245	121	800	89	562	93	632	93	662	85	312	55	355	73	317	44
Békés megye	746	66	667	65	691	39	314	33	355	53	403	52	169	31	241	37	225	33
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2 184	364	2 911	500	2 457	399	1 335	251	1 550	242	1 425	200	579	107	684	115	676	102
Budapest főváros	3 946	356	4 051	390	4 397	478	2 298	111	2 309	144	2 744	173	1 108	76	1 162	103	1 325	89
Csongrád-Csanád megye	959	152	818	107	863	101	329	62	291	39	297	37	261	31	236	38	234	18
Fejér megye	654	70	798	49	885	98	179	42	168	34	240	23	240	43	263	33	360	29
Győr-Ménfőcsanak-Sopron megye	1 175	75	886	69	1 018	57	395	33	298	24	317	37	336	23	286	30	293	29
Hajdú-Bihar megye	1 255	245	1 304	215	1 432	235	513	94	504	91	391	40	516	92	480	68	438	64
Heves megye	1 216	132	1 005	167	994	114	341	35	436	49	326	52	189	21	299	20	242	31
Jász-Nagykun-Szolnok megye	1 090	135	1 084	127	1 000	124	410	82	418	57	375	52	236	27	270	28	204	25
Komárom-Esztergom megye	437	27	508	50	546	56	160	14	233	33	152	20	162	14	214	18	170	13
Nógrád megye	659	115	654	82	536	54	346	43	328	41	337	47	202	27	202	20	250	27
Pest megye	1 800	169	2 300	231	1 861	151	653	42	722	67	620	58	513	45	665	70	507	52
Somogy megye	1 006	120	776	110	652	80	259	19	259	18	259	27	289	41	293	63	257	44
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	1 384	238	1 479	188	1 575	260	636	135	740	153	801	152	628	114	730	140	788	139
Tolna megye	643	63	676	97	668	89	303	37	278	33	270	42	216	18	245	37	288	44
Vas megye	580	91	522	54	480	54	380	22	300	32	310	28	165	6	131	13	134	7
Veszprém megye	679	125	684	49	594	43	363	39	402	60	344	21	202	28	240	28	213	27
Zala megye	578	60	517	65	479	66	183	36	236	28	176	32	177	43	161	21	116	31
Külföld	175	4	91	0	155	2	1	0	2	0	1	0	2	0	7	0	1	0
Összesen	24 030	2 957	24 595	2 971	23 996	2 761	10 412	1 272	10 964	1 350	10 880	1 228	6 826	879	7 570	1 000	7 441	897

Készült a Belügyminisztérium Büntügyi Statisztikai Rendszerebből lezáruló adatok felhasználásával (saját szerkesztés)

3. számú melléklet: A 14-18 éves középiskolai diákok részére készített online kérdőív (Fiatalok által elkövetett jogsértések visszaszorításának lehetőségei a középiskolai oktatás keretein belül)

Kedves Diákok!

Molnár Imre vagyok, a Nemzeti Közszerológati Egyetem másodéves hallgatója. Jelenlegi kutatásomban a fiatalok által elkövetett szabálysértések és bűncselekmények visszaszorításának lehetőségeit vizsgálom a közoktatás keretein belül. Ezúton szeretnék arra kérni benneteket, hogy a kutatásomhoz szükséges ANONIM kérdőívet töltsétek ki, mivel ezzel nagymértékben tudjátok segíteni a munkámat.

Felhívom a figyelmeteket, hogy ez a kérdőív NEM dolgozat, nincs rossz válaszadási lehetőség! A kérdőív kitöltése kb. 15 percet vesz igénybe.

Köszönettel:

Molnár Imre

Nemzed

- Férfi
- Nő

Életkorod

- 14
- 15
- 16
- 17
- 18

Lakóhelyed

- Budapest
- Megyeszékhely
- Nagyváros
- Középváros
- Kisváros

- Község/falu

Középiskolai tanulmányaid során tanultál-e rendészeti alapismereteket?

- Igen
- Nem

Középiskolai tanulmányaid során vettél-e már részt prevenciós programon? Pl.: bűnmegelőzési óra, drog prevenciós program

- Igen
- Nem
- Nem emlékszem rá.

Ha igen, akkor mennyire tartottad hasznosnak?

Egyáltalán nem volt hasznos 1 2 3 4 5 teljes mértékben hasznos volt, sokat tanultam

Szerinted hány éves kortól lehet valakit büntetőjogilag felelősségre vonni?

- 10 éves kortól.
- Bizonyos bűncselekmények elkövetése esetén már 12 éves kortól.
- Csak 14 éves kortól lehet.
- Nem tudom.

Szerinted mi a különbség a szabálysértés és a bűncselekmény között? Kérlek, válaszolj pár mondatban saját szavaiddal.

.....

Nevezd meg 5 olyan cselekményt/tevékenységet, amely szerinted szabálysértés!

.....

Nevezd meg 5 olyan cselekményt/tevékenységet, amely szerinted bűncselekmény!

.....

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Lopás esetén a bűncselekményi értékhatár 20.000 Ft.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Segítségnyújtási kötelezettség csak 18 éves kor felett terhel.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Ha buliból hazafele menet, egy földön alvó, erősen ittas állapotban lévő személytől elveszem a zsebében található értékeit, milyen bűncselekményt valósítok meg?

- Lopás
- Sikasztás
- Kifosztás
- Garázdaság
- Rablás
- Nem tudom

Szerinted, aki gépi meghajtású járművet úgy vezet, hogy a járművezetéstől el van tiltva, milyen cselekményt valósít meg?

- Szabálysértést
- Bűncselekményt
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az állítás? Csendháborítás szabálysértést csak este 10 óra után követhetnek el.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Ha a rendőrök kábítószerrel találják nálad, akár börtönbüntetést is kaphatsz.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Növényi eredetű kábítószerrel csak csekély mennyiségben, saját fogyasztási célra, tarthatok magamnál.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Szabálysértés elkövetése miatt maximum csak bírságot kaphat egy fiatalos személy, de nem zárhatják be őket.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Garázdaság vétsége miatt fiatalos személy nem büntethető.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Magyarországon alkoholt egyáltalán nem lehet fogyasztani, ha járművet vezetünk.

- Bizonyos mértékig megengedett.
- Egyáltalán nem lehet alkoholt fogyasztani.
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Ha járművezetés előtt kábítószerrel fogyasztok, akkor csak a kábítószer fogyasztás miatt lehet felelősségre vonni.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Szerinted igaz vagy hamis az alábbi állítás? Ha ittas állapotban követek el szabálysértést vagy bűncselekményt az enyhébben büntetendő, mivel ittas állapotban lévő személy nem minősül beszámíthatónak.

- Igaz
- Hamis
- Nem tudom

Mennyire éreznéd hasznosnak, ha középiskolai tanulmányaid során szabálysértési és büntetőjogi ismeretekben részesülnél?

Egyáltalán nem érezném hasznosnak 1 2 3 4 5 6 Teljes mértékben hasznosnak tartanám

Ha középiskolai tanulmányaid során szabálysértési és büntetőjogi ismeretekben részesülnél, később szívesen tanulnál / dolgoznál ilyen szakterületen? pl.: rendőr, ügyvéd, bíró

- Igen
- Nem
- Nem tudom

Baráti / ismerősi körödben van-e olyan fiatalkorú személy akivel szemben indult már szabálysértési vagy büntetőeljárás?

- Igen
- Nem
- Nem tudok róla

Indult-e már valaha veled szemben szabálysértési vagy büntetőeljárás?

- Igen
- Nem

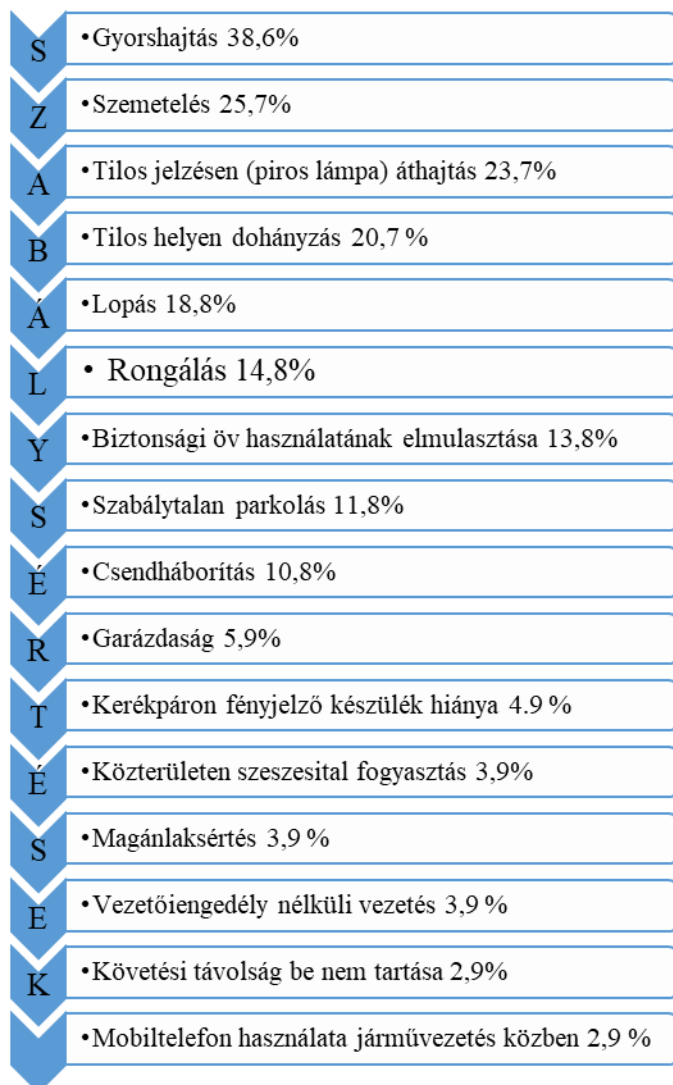
Ha az előző kérdésre IGEN-nel válaszoltál, kérlek csak akkor válaszolj erre a kérdésre! Cselekményed elkövetésekor milyen szinten volt tudomásod a jogkövetkezményekről?

- Nem tudtam milyen jogkövetkezményei lehetnek.
- Azt gondoltam, hogy nem kaphatok érte büntetést.
- Tudtam milyen szankció jár érte, csak bíztam benne, hogy "nem bukok le".

Szerinted, ha a középiskolai tanulmányok során a diákoknak lenne lehetősége ismereteket szerezni az általuk leggyakrabban elkövetett szabálysértésekről, bűncselekményekről, akkor az esetek száma csökkenne?

- Nem, a képzésnek egyáltalán nincs hatása erre.
- Igen, véleményem szerint sokat segítene, ha oktatnák ezt az iskolában.
- Nem tudom.

4. számú melléklet: A kérdőívet kitöltő személyek szerint megnevezett szabálysértések %-os megoszlása

5. számú melléklet: A kérdőívet kitöltő személyek szerint megnevezett bűncselekmények %-os megoszlása

B	•Emberölés 70,2 %	B	•Garázdaság 3,9%
Ü	•Lopás 59,4 %	Ü	•Zaklatás 3,9%
N	•Rablás 31,6 %	N	•Pedofília 2,9%
C	•Testi sértés 26,7 %	C	•Kifosztás 2,9%
S	•Szexuális erőszak 15,8 %	S	•Engedély nélküli fegyvertartás 2,9%
E	•Kábítószer kereskedelem 14,8 %	E	•Okirat hamisítás 2,9%
L	•Kábítószer birtoklás 12,8%	L	•Hivatalos személy elleni erőszak 1,9%
E	•Ittas járművezetés 11,8 %	E	•Emberkereskedelem 1,9%
K	•Betörés 9,9 %	K	•Magánlaksértés 1%
M	•Emberrablás 8,9 %	M	•Vesztegetés 1%
E	•Adócsalás 7,9 %	É	•Környezetkárosítás 1%
N	•Állatkinzás 7,9%	N	•Családon belüli erőszak 1%
Y	•Sikkasztás 9,9%	Y	•Önbíráskodás 1%
E	•Cserbenhagyás 4,9%	E	•Hamis vád 1%
K	•Rongálás 4,9%	K	•Járművezetés eltiltás hatálya alatt 1%
I	•Halálos közúti közlekedési baleset okozása 3,9%	2	•Korrupció 1%
	•Zsarolás 3,9%		•Személyi szabadság megsértése 1%